
REKREATIONELT KOKAINBRUG

En kvalitativ undersøgelse af rekreationelt brug af kokain

I'm not addicted to cocaine - I just like the way it smells

- Richard Pryor

Af:

Hans-Martin Bojsen Abild

4. Semester – Kandidatuddannelsen I Kriminologi – 2016

Gruppe 29 – Vejleder: Nicolay Borchgrevink Johansen

Antal bilag: Ét Samlet – Antal ord: 26.952

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at jeg egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Jeg er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Hans-Martin Bojsen Abild

Abstract:

This thesis is a qualitative study of recreational use of cocaine amongst 'ordinary' people. (i.e. otherwise conform members of society, who do not exhibit the usual risk-factors).

The study aims to understand why an 'ordinary' person becomes a recreational cocaine user, and why the criminogenic involvement is not sufficient in abstaining from this use. In order to obtain an understanding of this, I have constructed two research questions, from which I base my analysis.

These research questions are as follows:

- Why does an 'ordinary' person choose to take cocaine, and why does this evolve into a recreational use?
- How does recreational cocaine users relate to the criminogenic aspect of their actions, and why does this relation not influence them enough to dissuade from taking cocaine?

Accordingly, the analysis is divided into two parts, with part one examining the first research question and part two examining the second research question.

Part one of the analysis examines the informant's first time taking cocaine, the influence of social relations in the continued use, the personal experience of the high, and the influence of the accessibility of cocaine. It summarizes that having peers who can alter their *definitions* in a way that makes taking cocaine an *action alternative*, is essential in taking cocaine for the first time. That taking cocaine as a part of a social peer group or in certain *criminogenic settings* increases the risk of becoming a recreational user. That the high can be attractive if you have periods of low self-esteem, and that cocaine usually is taken in combination with alcohol, and the effects of cocaine can give a feeling of control and refreshment, that can prolong the night out. And finally, that the accessibility makes the unplanned use possible, and that cocaine for this reason can become a substitute for other drugs.

Part two of the analysis examines the informant's relation to drug laws, the direct contact with criminal sellers, the egotistical perspective of the action and the picture of a victimless crime, and

finally the relation to the bigger picture of drug trade and violence. It summarizes that the law is rationalized in a way that renders it irrelevant. That the sellers are personalized in a way that removes them from the crime. That the egotistical perspective activates a denial of injury, that makes it possible to neutralize possible victims of the business and the bigger picture in general.

All in all, this thesis concludes that the main reason for becoming a recreational cocaine user, is the initial motivation and having peers who can create definitions favorable to taking cocaine. Once it becomes an *action alternative*, the *perception-choice process* tends towards crime, and the risk of becoming a recreational user is predominant if the conditions described in part one are present and/or desirable.

The main theorist used are: Per-Olof H. Wikström, Ronald L. Akers and Gresham M. Sykes & David Matza.

Indholdsfortegnelse

Tro- og loveerklæring	2
Abstract:	3
Indledning:	7
Problemfelt og problemformulering:	8
Problemformulering:.....	9
Kokainen:	10
Metodologi:	13
Det kvalitative interview:	13
Det semistrukturerede interview:	13
Grounded Theory:.....	15
Analytisk generalisering:	17
Udvælgelsen af informanter:	18
Etiske overvejelser:	20
Informanterne:	23
Adam:	24
Benjamin:.....	25
Camilla:	26
Ditte:.....	27
Emil:.....	28
Freja:.....	29
Teori:	31
Per-Olof H. Wikström:.....	31
<i>Kriminalitet som en moralsk handling:</i>	32
<i>Crime-propensity og Criminogenic exposure:</i>	33
<i>Perception choice processen:</i>	33
Ronald L. Akers:	36
Howard S. Becker:.....	38

Anne-Stina Sørensen:.....	39
Gresham M. Sykes og David Matza:	40
Hannah Arendt.....	41
Analysen:	43
Del I.....	44
<i>Første gang:</i>	45
<i>Det sociale aspekt:</i>	48
<i>Den personlige oplevelse af rusen:</i>	52
<i>Tilgængelighed:</i>	57
<i>Opsamling på Del I:</i>	61
Del II.....	62
<i>Loven og det 'forkerte':</i>	63
<i>Direkte handel med kriminelle:</i>	65
<i>Det egoistiske valg og billedet af en victimless crime:</i>	68
<i>Det større billede:</i>	70
<i>Opsamling på Del II:</i>	73
Konklusion:	74
Videre refleksion:.....	76
Litteraturliste:.....	79

Indledning:

"Jeg hader når Kasper er på arbejde! Så er der altid sprøjtet med det der WD-40 lort!" Sådan lød det inde på en bar i København, for nogle måneder siden. Jeg sad og drak en øl, og spekulerede over hvordan jeg skulle finde informanter til mit speciale om rekreationelt kokainbrug. Udtalelsen kom fra en mand i baren, mens bartenderen havde sin opmærksomhed et andet sted. Jeg kunne ikke lade være med at trække lidt på smilebåndet over situationens ironi.

Det kræver ikke mange besøg på værtshuse rundt om i København, før man på den ene eller anden måde støder på eksistensen af kokain. Bartendere og værtshusejere sprøjter løs med WD-40 olie for at forhindre deres gæster i at tage kokain på toiletterne. Det anslås at det i 2008 var 10% af unge mellem 16 og 24 år, der havde taget kokain inden for det sidste år (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Maj 2010, s. 6).

Denne undersøgelse er en kvalitativ analyse af rekreationelt kokainbrug. Det er en undersøgelse af hvorfor `almindelige` (unge) mennesker bliver rekreationelle brugere af kokain. De passer deres arbejde eller skole, og lever generelt op til de forventninger der er til dem. De er ikke `afvigere` på andre måder. Men hvorfor er de så afvigere på dette område?

Der er formodentlig ikke nogen der er i tvivl om, at omgang med stoffer er ulovligt. Samtidig illustrerer både film, serier og dokumentarer hvordan kokainbranchen kan være yderst voldelig, og have en stor indflydelse på folks liv, rundt om i verden. Men hvorfor vælger man så alligevel at bryde loven og støtte sådan en industri?

Det er disse spørgsmål som jeg, gennem min undersøgelse søger svar på.

Studiet kan desuden ses, som et forstudie der kan indikere mulige interesseområder for større undersøgelser.

Jeg har interviewet 6 rekreationelle brugere af kokain, som jeg har givet dæknavnene Adam, Benjamin, Camilla, Ditte, Emil og Freja. De er navngivet i alfabetisk orden efter rækkefølgen i udførelsen af interviewene, og transskriptionerne af disse kan findes i Bilag A.

Problemfelt og problemformulering:

Da jeg i starten af dette forløb skulle vælge et emne, havde jeg flere muligheder at arbejde med. Jeg har en interesse for organiseret kriminalitet, og særligt de ekstreme tilfælde i Syd- og Mellemerika og i USA. Jeg havde i søgen efter inspiration fundet nogle mindre opgaver fra universiteter (primært i England) om normaliseringen af rekreationelt stofbrug. En af disse var Kristian Parkins opgave fra Northumbria University (Parkin, 2015), men havde på det tidspunkt ikke lagt mig fast på noget emne. Jeg kom herefter i tanke om en dokumentar jeg havde set på DR kaldet 'Kokainens pris', om skuespilleren Søren Vejby og hans forsøg på at holde sig fra at tage kokain, ved at undersøge den verden kokainen kommer fra og den rejse det er på, fra Sydamerika til Danmark (Vejby, 2015)¹. Søren Vejby forsøger igennem de 6 afsnit, at moralisere og informere sig selv til at stoppe sin brug af kokain. Det der særligt fangende min interesse ved dokumentaren, var den måde han reagerede på, da han blev konfronteret med nogle af de mere ubehagelige sider af kokainbranchen samt kokainens effekt på mennesker både i Danmark og i udlandet. Det var fra mit perspektiv ikke overraskende ting der kom frem, men det virkede som om, at det først var da han blev konfronteret direkte med disse ubehageligheder, at det blev evident for ham hvilken branche han som bruger har støttet.

Da jeg herefter havde læst nogle projekter om rekreationelt stofbrug, inspirerede dette mig til at undersøge rekreationelle kokainbrugeres overvejelser omkring deres brug af kokain, både hvorfor de havde dette brug, men også deres forhold til det kriminelle aspekt af deres handlinger.

Det var vigtigt for mig at det var den rekreationelle bruger jeg undersøgte, da misbrugere er afhængige på en måde, som kan påvirke deres valg og de overvejelser de gør sig om disse valg. Det måtte derfor ikke blive en misbrugsundersøgelse.

Samtidig var det brugerens ræsonnementer jeg var interesseret i, og ikke en statistisk analyse af tiltag og deres virkning, eller forståelse for distributøren eller sælgerens motiver.

En normalisering betyder at kokainen bliver udbredt, ikke kun i subkulturer og i misbrugsmiljøet, men blandt den mere 'almindelige' befolkning. Det betyder også at der sker en holdningsændring

---

¹ Den er udløbet på DR's hjemmeside, men kan findes på YouTube under søgningen "Kokainens Pris" (<https://www.youtube.com/watch?v=np200DBWO5A>).

over for kokainen, i retning af en større accept af det. Når Søren Vejby forsøger at moralisere sig selv til at stoppe, forsøger han jo netop på at få brudt den accept, han har givet sig selv, af kokainen.

Jeg vil ikke ind på en normativ diskussion om lovlighed og statens rolle, men undersøge hvad der tiltrækker den rekreative bruger og hvorfor den moraliserende effekt som Vejby søger, ikke sker per automatik ud fra den information som er tilgængelig.

Dette har ledt mig til denne formulering af det problem jeg gerne vil undersøge.

Problemformulering:

Hvorfor bliver en 'almindelig' person rekreativ kokainbruger og hvorfor har den kriminelle involvering ikke en afholdende effekt?

Denne formulering kræver en definerende af hvad begrebet 'almindelig' person eller borger indebærer. 'Almindelige' personer indebærer i denne sammenhæng, at det er personer, som ikke har nogen umiddelbare definerende forhold forbundet med deres person, som gør dem særligt tilbøjelige til at tage kokain. Det inkluderer at de ikke er forgældede ud over evne, at de ikke har en historik af misbrug eller kriminalitet og ikke kommer fra hjem eller miljøer som gør dem særligt udsatte. Jeg ser også gerne at de har, eller er i gang med en uddannelse. For at blive kategoriseret som en 'almindelige' personer, skal de altså ikke udvise eller udtrykke nogen af de risikofaktorer, man normalt henviser til, i forbindelse med tilbøjelighed til kriminalitet.

For at kunne besvare min problemformulering, har jeg udarbejdet to forskningsspørgsmål. Ved en analyse og besvarelse af disse spørgsmål, vil jeg være i stand til at komme frem til en konklusion på mit problem.

De to forskningsspørgsmål:

- Hvorfor vælger en 'almindelig' person at tage kokain, og hvorfor udvikler det sig til et rekreationelt brug?
- Hvordan forholder rekreationelle kokainbrugere sig til det kriminelle aspekt af deres handlinger, og hvorfor har det ikke tilstrækkelig indflydelse til at afholde dem fra at tage kokainen

Jeg vil altså først søge nogle forklarende faktorer for hvad der i første omgang får mine informanter til at vælge at tage kokain, og derefter hvilke forhold der har gjort sig gældende i deres valg om at tage det flere gange.

Derefter vil jeg undersøge hvordan informanterne forholder sig til det kriminelle aspekt, og hvorfor det ikke afholder dem fra at tage kokain, når de nu ellers ikke er særligt udsatte.

Ved at finde forklaringer på disse forskningsspørgsmål, vil jeg i konklusionen forsøge at definere de mest afgørende faktorer for at en 'almindelig' person bliver rekreationel bruger af kokain.

Kokainen:

Siden starten af '00'erne har kokainen haft en renæssance i Europa, hvor man har oplevet en større tilgængelighed, faldende priser og deraf en større efterspørgsel (Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug, 2009, s. 64). Udviklingen har været særlig markant blandt de 16-24 årige (Sundhedsstyrelsen, 2014, s. 18)², og det tyder på, at det er blevet et mere tilgængeligt og efterspurgt stof blandt unge mennesker. Som Indenrigs- og Sundhedsministeriet skriver i en redegørelse fra 2010:

"Stigningen ses især blandt unge mænd (16-24 år), hvor andelen, der har brugt kokain indenfor seneste år, er fordoblet fra 5 % i år 2000 til 10 % i 2008. De stimulerende stoffer, herunder kokain, er langt mindre udbredte blandt unge kvinder, hvor godt 2 % har brugt kokain indenfor seneste år." (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Maj 2010, s. 6).

---

² Rapporten konkluderer på side 18 at: "Andelen af 16-24-årige, der angiver, at de har et aktuelt brug af kokain, er overordnet set nogenlunde konstant i perioden 2000 til 2013." (Sundhedsstyrelsen, 2014, s. 18), hvilket strider imod det andre rapporter finder, og noget tyder på at det skyldes årstallene 2000 og 2013. 2013 er muligvis et år med mindre kokain brug end de omkringliggende år. Se (EMC15) hvilket viser en stigning i kokainen i København på næsten 57% fra 2013 til 2014.

Kokain er i dag det mest udbredte stimulerende stof i Europa ((EMCDDA), 2016, s. 40), hvilket dog ikke må forveksles med stoffer som Hash og Heroin, som er ikke-stimulerende ulovlige stoffer (populært kaldet "down'ers"). Udviklingen i Danmark har generelt fulgt udviklingen i Europa og i en undersøgelse foretaget af The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA), hvor kokainindholdet i spildevandet pr. 1000 indbygger er målt, lå København i 2015 nr. 10 ud af over 60 byer som deltog i undersøgelsen. København lå blandt andet over byer som Milano, Paris, Berlin og Oslo, og værdierne i det københavnske spildevand var over dobbelt så store som i Oslo (EMC15). Kokainen må altså betragtes som relativt udbredt særligt i Københavnsområdet (der kan være store regionale forskelle).

Den danske narkotikaloggivning beskriver det som forbudt at indføre, udføre, sælge, købe, udlevere, modtage, fremstille, forarbejde og besidde kokain (Sundhedstyrelsen). Selve indtagelsen er ikke ulovlig i Danmark, men alt anden omgang med det er altså ulovligt. Det skal særligt noteres, at det også er forbudt at modtage det, da det ikke er alle mine informanter som selv har købt det. Jeg gør derudover ikke forskel på om det er en overtrædelse til bødestraf eller fængselsstraf, da strafferammen ikke er af signifikant betydning for denne undersøgelse. En handling betragter jeg derfor som en kriminel handling, hvis der er tale om en straffelovsovertrædelse, hvilket en overtrædelse af narkotikaloggivningen hører ind under (www.retsinformation.dk).

Kokain betragtes som et af de farligste rekreative stoffer. Dette skyldes for det første, at risikoen for forgiftning er stor, og for det andet at kokain er yderst afhængighedsdannende. Ved en akut forgiftning er der taget en overdosis, hvilket kan være dødeligt, og indtræffe selv ved relativt små doser. Der er også risiko for en kronisk forgiftning, hvilket kan opstå som følge af længerevarende forbrug og give fysiske og psykiske hæmninger. Risikoen for, særligt den akutte forgiftning, bliver forstærket ved kombination med alkohol (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Maj 2010, s. 5).

Virningen beskrives som en øget følelse af velvære, en følelse af opstemthed, optimisme, øget energi, foretagsomhed, selskabelighed, snaksaglighed, øget selvværdsfølelse, øget opmærksomhed og frigørelse af følelsesmæssige hæmninger. Derudover fortrænges følelser af sult, tørst og træthed. (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Maj 2010, s. 5)

Det kan være svært at dokumentere en direkte forbindelse mellem voldelige hændelser og handlen med kokain, men det må betragtes som en voldelig branche med vold og mord forbundet igennem hele processen. Som en rapport fra United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) fra 2013 fortæller:

“The transit phase of transnational drug trafficking also generates a significant amount of crime and violence, as homicides are frequently associated with organizations involved in the movement of drugs. It has been widely speculated that drug trafficking is responsible for the high levels of violence in Central America, but while there has been research into that particular nexus, no evidence can prove a direct link between the two crimes.” (UNODC, 2013)

Dette billede af en branche med en høj grad af vold og mord, er også det billede der bliver tegnet af (Vejby, 2015). I interviewet med en anonym dansk distributør, lader han sig fortælle om konkurrencen mellem distributører, i kampen om territorier, og at denne kamp jævnligt koster menneskeliv.³ (Vejby, 2015, s. Episode 2)

Jeg anser det derfor som rimeligt at betragte kokain branchen som en meget voldelig branche, der kan have menneskelige omkostninger, både i udlandet og herhjemme.

---

³ Igen skal det pointeres at denne serie er udløbet på DR.dk. Alle 6 episoder kan findes på YouTube under søgningen 'kokainens Pris' (<https://www.youtube.com/watch?v=FjvIjpW0xel>).

Metodologi:

Det kvalitative interview:

Som det fremgår af min problemformulering, så er formålet med denne undersøgelse at bidrage til en forståelse af, hvad der får velfungerende samfundsborgere til at benytte stoffer rekreationelt, og hvilken påvirkning samfundsmæssige regler og sociale virkeligheder har på dette valg. Med andre ord søges der en forståelse af den rekreative kokainbrugers valg og refleksioner. Dette lægger op til en kvalitativ metode, som er:

"...en måde at erfare den særlige kvalitet ved en given undersøgelsesgenstand eller -fænomen. Det drejer sig om at finde den særlige logik ved den særlige genstand eller ved det særlige fænomen."

(Kruuse, 2013, s. 22)

I denne forbindelse er fænomenet, der ønskes viden om, den rekreative brug af kokain. Det er dog ikke udelukkende en sociologisk undersøgelse af den rekreative kokainbrugers livsverden, men en kriminologisk funderet undersøgelse som ønsker både at belyse årsager og tiltrækning til det kriminologisk relevante stofbrug, samt at belyse hvordan brugeren som ellers konform borger, forholder sig til den afvigende handling og omgangen med det afvigende miljø.

For at belyse dette anvendes det kvalitative forskningsinterview, der som en professionel samtale kan konstruere både hverdagsviden og systematisk efterprøvet viden i samspil mellem interviewer og interviewpersonen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). Ved at indgå i en samtale med mine informanter er målet, at få et indblik i tanker og refleksioner de har gjort sig i forbindelse med deres brug af kokain:

"I forskningsinterview taler vi med mennesker, fordi vi gerne vil vide, hvordan de beskriver deres oplevelser eller artikulerer deres grunde til at handle, som de gør." (Kvale & Brinkmann, 2015, s.

19)

Det semistrukturerede interview:

Da der i undersøgelsen både er et ønske om at lade informanten frit beskrive de oplevelser og tanker, de har angående de adspurgte temaer, er den semistrukturerede tilgang oplagt. Det er

hverken en åben hverdagsamtale eller et lukket spørgeskema, men en blanding som tillader afvigelser og giver en mere uformel karakter, og som holder sig til faste vinkler og emner (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 49). Det er udført særligt med aspekter af både *mening*, *kvalitativ*, *deskriptiv*, og *specifik* karakter, som beskrevet af (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 50-51). Der er søgt efter at forstå betydningen af centrale temaer ved at følge op på den interviewedes svar med forslag til fortolkning. Der er søgt viden udtrykt i normalsprog og nuancer i informantens redegørelse - typisk ved at stille opklarende og opfølgende spørgsmål. Informanterne er opfordret til at beskrive så nøjagtigt som muligt, hvad deres oplevelser og følelser har været, hvilket særligt var relevant i interviewet med Ditte som ofte svarede "det ved jeg ikke" (se Ditte i bilag A). Og der blev indhentet beskrivelser af specifikke situationer og handlinger, for eksempel den første gang informanterne tog kokain og deres holdning til narkotikalovgivningen (se interviewguiden, Bilag B). (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 50-51)

Tid og sted for selve interviewene blev bestemt af den enkelte informant. Jeg opfordrede dog til at det var i rammer, som var trygge samt relativt isolerede og stille. Dette lagde jeg særlig vægt på efter interviewet med Adam, som blev foretaget i et lokale der var tilgængelig for ejendommens beboere. Dette resulterede i, at Adam var meget fokuseret på omgivelserne og havde øjnene lige så meget på indgangene til rummet som på mig. De resterende interviews blev derfor afholdt i private rammer.

Interviewguiden blev udformet med inspiration fra forskrifterne i (Mason, 2002, s. 28), og derudover er der draget inspiration fra andre undersøgelser såsom (Sørensen A.-S. , 2001). Den er inddelt i 6 emner ud fra de informationer, jeg fandt relevante:

- Personlige oplysninger
- Informantens politiske ståsted
- Brug af Kokain
- Forhold og virkning af kokain
- Det sociale aspekt
- Det kriminelle aspekt

På trods af at det kriminelle aspekt blot er ét emne, har dette fået næsten halvdelen af den beregnede tid. Den beregnede tid var mellem 50-60 minutter. Der er spurgt ind til informanternes

politiske ståsted efter inspiration fra en lignende undersøgelse. Dette har flere formål. Det danner en indsigt i kokainbrugerens generelle holdninger, det kan være med til at sikre eller bevidne diversiteten i informantgruppen, og det kan be- eller afkræfte eventuelle fordomme, såsom at stofbrugere er venstreorienterede "hippietyper". Mine informanter giver da også udtryk for meget forskellige politiske ståsteder og interesser. For Benjamin var det politiske tæt forbundet med hans tilgang til stoffer, og spørgsmålet var derfor med til at belyse hans tilgang til stoffer og kokain. Interviewguiden blev revideret løbende særligt i forbindelse med de første interviews. Den vedhæftede guide er den endelige version (se bilag B). Den blev revideret for at give et bedre flow i interviewet (spørgsmålene om det politiske ståsted lå oprindeligt lige inden det kriminelle aspekt) og enkelte spørgsmål blev fjernet eller tilføjet, så som dette:

"Hvad påvirker dig mest og hvordan; det at bryde loven, det muligvis at handle med muligvis mere kriminelle mennesker, eller det at du muligvis bliver et led i det supply/demand forhold der tillader kokain-branchen?" (Bilag B, s. 3)

Det blev tilføjet efter interviewene med Adam og Benjamin, da denne distinktion kom til udtryk i deres svar, og det derfor forekom relevant at spørge nærmere ind til. På den måde lod jeg mine informanter have indflydelse på den retning og de spørgsmål, som interviewene indeholdte. Det var vigtigt at lytte til informanternes egen tolkning, for at få et så grundigt analysegrundlag som muligt.

Grounded Theory:

I 1960'erne udarbejdede sociologerne Glaser og Strauss nogle systematikker for at udvikle teorier. Den metode de benyttede kaldte de Grounded Theory, hvilket på dansk kan oversættes til empirisk begrundede teorier. Idéen var at udvikle en metode, hvorpå teorier kunne opbygges ud fra empiriske data frem for eksempelvis teoretiske antagelser. (Kruuse, 2013, s. 59)

En empirisk begrundet teori kan defineres som:

"...et kompleks af antagelser der opstilles på baggrund af kvalitative empiriske undersøgelser med det formål at forklare en række kendsgerninger eller fænomener" (Kruuse, 2013, s. 60)

Fordelen ved denne måde at opbygge en teori på, er at sikre en vis sammenhæng med dén empiriske verden, som teorien forsøger at beskrive. Ved at tage udgangspunkt i hvad informanter på et

område kan fortælle om dette område, undgår man at en eksisterende teori er presset ned over beskrivelsen af en situation, som muligvis ikke er dækkende, eller som ikke når frem til de centrale aspekter af den genstand eller det fænomen, man forsøger at beskrive. I hvor høj grad der bør være en teoretisk viden forud for undersøgelsen er Glaser og Strauss uenige om. (Kruuse, 2013, s. 61)

I Glasers optik skal forskeren ikke nødvendigvis starte med et interessant problem, men hellere indlede med en undren over 'det der sker'. 'Det der sker' skal forstås som en observation eller opdagelse af eksempelvis en konkret situation eller socialt fænomen, og dette danner så grundlag for en undren (Kruuse, 2013, s. 61). Det var netop en sådan undren, der inspirerede mig til emnet for denne opgave. Som beskrevet i problemfeltet, havde jeg ud fra dokumentaren 'kokainens pris', samt nogle undersøgelser om normaliseringen af kokain, dannet mig en undren over hvorfor 'almindelige' mennesker ville være en del af den branche. Det var altså en nysgerrighed omkring et fænomen, som jeg vidste eksisterede (rekreationelt kokainbrug), og de tanker og refleksioner som disse gør sig, der inspirerede denne undersøgelse. Da det var de rekreative brugeres oplevelser som jeg var interesseret i, blev Grounded Theory tilgangen, mit metodiske udgangspunkt.

Det passer dog ikke en undersøgelse af denne størrelse at udvikle sin egen teori. Derfor kan man argumentere for, at der ikke er benyttet en Grounded Theory, men måske snarere en Grounded tilgang til undersøgelsen og herunder analysen. Min interviewguide og empiri-indsamling har derfor heller ikke haft et teoretisk udgangspunkt, og den teori der er benyttet, er så vidt som muligt benyttet induktivt. Empirisk-begrundede teorier bygger generelt på den induktive metode (Kruuse, 2013, s. 65), men da jeg altså ikke udvikler en selvstændig teori, vil der også være tale om abduktion og en vekselvirkning mellem induktion og deduktion.

I det omfang at jeg ud fra de informationer som mine informanter giver om deres oplevelser forsøger at sige noget generelt om rekreationelt stofbrug, er metoden induktiv. Den deduktive metode bliver relevant, da jeg ved hjælp af teoretiske begreber og perspektiver, forsøger at forklare og kvalificere det som mine informanter beskriver. Den abduktive metode er gennemgående i analysen, da jeg søger efter mønstre og sammenhænge som kan danne grundlag for en generalisering af kausalvirkninger.

Analytisk generalisering:

Jeg benytter i min undersøgelse 6 informanter. Jeg har vurderet, at det var tilstrækkeligt i balanceringen mellem ønsket om diversitet og mulighed for at gå i dybden med informanternes svar. Det efterlader spørgsmålet om, hvorvidt resultaterne af undersøgelsen lader sig overføre til andre subjekter, kontekster og situationer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 332). I modsætning til de positivistiske metodologier, er det ikke den humanistiske undersøgelses mål at producere lovmæssigheder om menneskelig adfærd ud fra forskningen. Den humanistiske opfattelse er derimod at enhver situation er unik, betydende at ethvert fænomen har sin egen indre struktur og logik (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 332). Ud fra denne tilgang er det derfor ikke nødvendigt, at de fundne resultater er overførbare til enhver lignende situation. Dette er dog ikke ensbetydende med, at der intet kan generaliseres ud fra den kvalitative humanistiske undersøgelse. Ifølge Robert E. Stake findes der tre typer af generalisering: Naturalistisk generalisering, statistisk generalisering og analytisk generalisering (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 333).

Den analytiske generalisering er den relevante i denne type af undersøgelse, og baserer sig på en analyse af forskellene mellem to situationer. Det er altså en vurdering af, om (og i hvilken grad) resultaterne af én undersøgelse kan være vejledende for, hvad der kan ske i en anden situation (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 334). Dette betyder at der, for at kunne vurdere i hvilken grad resultaterne af denne undersøgelse lader sig generalisere, må foreligge en anden situation eller et andet studie, som resultaterne kan holdes op imod. Dermed lægges vurderingen af generaliseringen i høj grad over på læseren:

"I det sidste tilfælde er det læseren, der på grundlag af detaljerede kontekstuelle beskrivelser af en interviewundersøgelse bedømmer, om resultaterne kan generaliseres til en ny situation." (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 334)

Ud over den argumentation jeg fremlægger for at resultaterne er mulige at generalisere, er det op til læseren at vurdere, hvorvidt det er tilfældet.

Udvælgelsen af informanter:

Udvælgelsen af informanter kunne man med rette have kaldt optrævlingen eller eftersøgning af informanter. Det viste sig at være en længere og sværere proces end forventet. Dette skyldes blandt andet mine krav til informanterne:

- Informanten skulle være over 20 år gammel, for at sikre en vis refleksionsevne over egne handlinger samt rolle i samfundet.
- Informanten skulle have taget kokain over 10 gange, hvilket var for at sikre at informanten var rekreationel bruger og ikke blot havde 'prøvet det'.
- Informanten måtte ikke være misbruger, eller daglig bruger af kokain, igen for at sikre at det var en rekreationel bruger.
- Informanten skulle være eller have været i gang med en uddannelse.
- Informanten skulle være 'almindelige' samfundsborgere, forstået ud fra definitionen af 'almindelig' givet tidligere, samt at de ikke måtte have nogle ekstreme politiske eller ideologiske holdninger, som gjorde dem fjendtlige overfor samfundet.
- Informanten måtte ikke være, eller have været, kriminel på nogen måde (ud over brugen af stoffer).

Disse krav var sat for at sikre, at informanterne var rekreationelle brugere af kokain, og velfungerende med en generel respekt for landets love og regler. Det var vigtigt for min interesse i den rekreationelle brugers forhold til det kriminelle aspekt, at det var en så 'almindelig' borger som muligt.

I eftersøgningen efter informanter, gik jeg i gang med at kontakte venner og bekendte, som jeg vurderede muligvis kendte til personer, der passede på mine krav, og som ville være villige til at stille op til interview. Gennem en af disse bekendte fik jeg kontakt til Benjamin, som jeg havde mødt, men aldrig diskuteret stoffer med. Han vidste også, hvem jeg var, og var villig til at lade sig interviewe. Adam havde jeg også mødt (men igen aldrig diskuteret stoffer med), og gennem en anden bekendt fik jeg også en aftale med ham (se beskrivelsen af informanterne for nærmere information).

Jeg har en relativt bred venskabs- og bekendtskabskreds, og har gennem mit arbejde i bartenderbranchen også kontakter til en festkultur, i hvilken det er rimelig at betragte alkohol og stoffer som mere udbredt end i mange andre professioner. Jeg regnede derfor med, at det ville være relativt nemt at komme i kontakt med egnede informanter. Efter aftalerne og interviewene med Adam og Benjamin, blev det dog meget svært at opspore andre egnede informanter. Jeg fik indtrykket af at den form for kokainbrug, ikke var noget der generelt blev talt højt om, og der var flere af dem jeg kontaktede, som fortalte, at de vidste at en ven eller bekendt havde prøvet kokain, men at de ikke ville spørge nærmere ind til det. Der var også mulige informanter, som jeg kom i kontakt med, som ikke havde lyst til at få deres `synd` registreret, også selvom det var som anonym kilde. Man kan argumentere for, at jeg havde gjort det svært for mig selv ved netop at ville undersøge en `syndig slagside` af ellers almindelig og velfungerende mennesker, som har meget at miste, hvis det blev kendt, at de tog kokain, og som ikke havde så meget at vinde ved at deltage som informant.

Jeg fik dog efter nogle ugers søgning kontakt til Camilla gennem en fælles bekendt, men hun kendte ikke andre, der ville deltage.

Da jeg indså, at det var sværere end forventet at finde informanter, begyndte jeg at søge andre steder. Jeg meldte mig ind på diverse kollegiers Facebook-sider i København og omegn, og slog en ansøgning efter informanter op (se ansøgningen i Bilag C). Mine opslag fik nogle "likes", men jeg blev aldrig kontakte af nogen, på trods af at alle mine kontaktoplysninger var inkluderet i ansøgningen. Jeg havde som nævnt, besluttet at 6 informanter var et passende antal, og søgte derfor 3 mere.

Jeg følte mig derfor nødsaget til at slække på mine krav til informanterne. Jeg var i min søgning blevet bekendt med en organisation der hedder Cocain Anonymous, som fungerer ligesom den mere kendte organisation Anonyme Alkoholikere. Selvom det rekreative aspekt var centralt for det emne jeg havde valgt, vurderede jeg, at der var sandsynlighed for, at afhængigheden var startet med et rekreativt forbrug. Jeg fik derfor kontakt til en repræsentant for organisationen, som jeg satte ind i mit projekt, og sendte en revideret version af den ansøgning jeg havde lagt ud på diverse Facebookgrupper, som hun så videresendte til medlemmerne. Som hun sagde, så var de fleste dog misbrugere af mange forskellige stoffer, og ikke ligefrem `almindelige` borgere. Dette gav, trods en

ihærdig indsats fra min kontakt, heller ikke noget resultat. Jeg fik egentlig lovning på en enkelt informant, men kontakten blev uden yderlig forklaring afbrudt.

Jeg besluttede derfor at intensivere min søgning kraftigt, og fortalte derfor næsten alle, som jeg interagerede med, at jeg søgte informanter. Dette viste sig effektivt, da en bekendt som jeg kun havde mødt ganske få gange, påstod at kende en del, som kunne være interessante. Dette ledte til kontakt med både Ditte og Emil. Her måtte jeg dog også gå lidt på kompromis med mine oprindelige krav, da de begge var stoppet med at bruge kokain, og ingen af dem selv havde købt kokain. Derudover havde Emil kun prøvet det på en ferie (dog flere gange på ferien). Denne diversitet i mine interviewpersoner styrker dog undersøgelse, da disse forskelle i mine informanternes brug, og særligt det faktum at de begge var stoppet med at tage kokain, gav en refleksion som var forskellig fra de 3 første informanternes.

Ditte udviste stor interesse, og efter vores interview ringede hun rundt til venner og bekendte, som hun vidste havde taget kokain. Dette ledte til interviewet med Freja. Freja havde haft et forbrug, der grænsede til en afhængighed og dermed et misbrug. Men hun havde hovedsageligt taget det i weekenderne, og hun var siden stoppet igen.

På trods af at jeg var nødsaget til at gå på kompromis med mine oprindelige krav, endte jeg med at være meget tilfreds med mine informanter.

Etiske overvejelser:

Mine informanter kommer i de afholdte interviews ind på konkrete lovovertrædelser, hvilket i sig selv berettiger etiske overvejelser og opfordrer til en anonymisering. Men som jeg netop har været inde på, så var det udfordrende at finde informanter, som ville fortælle om deres kokainbrug, også selvom de blev garanteret anonymitet. Under selve interviewene blev det også tydeligt, at der for mine informanter var meget på spil i afsløringen af deres nuværende eller tidligere kokainbrug. Særligt over for deres familier var denne bekymringen markant. Det var i nogle tilfælde, meget tydeligt at en afsløring af deres forhold til kokain, kunne bringe en stigmatisering eller skam over dem som personer og muligvis have indflydelse på deres sociale relationer til dem i deres omgangskreds, som ikke kendte til deres kokain forbrug. Det var dog ikke lige tydeligt hos alle mine informanter, og der var eksempelvis en verden til forskel på den måde, en afbrydelse i interviewet blev håndteret af Adam og Ditte. I begge interview kom der andre ind i lokalet under interviewet,

men hvor Ditte uden problemer kunne fortsætte interviewet under disse forhold, følte jeg mig nødsaget til at stoppe interviewet med Adam, da han blev tydeligt negativt påvirket af denne forstyrrelse.

Garantien om anonymisering var derfor afgørende, for om mine informanter ville stille op. Jeg fortalte præcist i hvilket omfang, de kunne forvente at optagelserne ville være tilgængelige, hvordan jeg ville benytte dæksnavne og hvem der havde adgang til transskriberingerne af interviewet. Dette er gjort i overensstemmelse med god praksis som beskrevet af Kvale og Brinkmann:

"Informeret samtykke indebærer desuden, at man sikrer sig, at de involverede deltager frivilligt, og informerer dem om deres ret til når som helst at trække sig ud af undersøgelsen (...) Deltagerne skal gennem briefing og debriefing informeres om formålet med og procedurerne for forskningsprojektet. Dette skal omfatte information om fortrolighed og om, hvem der vil få adgang til interviewet eller dele af det..." (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 116)

Informanterne er derfor både inden og efter interviewet blevet spurgt til deres samtykke. Der er for alle informanterne også en optaget samtykke. De er blevet lovet, at jeg er den eneste, der er bekendt med deres rigtig identitet og deres navne er derfor ikke skrevet ned hverken i bilag eller i mine noter. Selve optagelserne har jeg ikke inddraget i opgavens bilag, men de kan eftersendes hvis adspurgt. Mine informanter blev inden interviewet informeret om, at jeg ville få assistance i forbindelse med transskriberingen, og at der derfor er 4 personer i alt, der har adgang til optagelserne (min assistance, min vejleder, sensor og jeg). De er også indforstået med, at opgaven og muligvis bilag (med transskriberingerne) vil være offentligt tilgængelige.

Et andet og sidste punkt i forhold til de etiske overvejelser, handler om typen af mine spørgsmål, og den måde de bliver stillet på. Efter det første interview med Adam, kunne jeg fornemme, at han var lidt utilpas med nogle af mine formuleringer. Jeg spurgte efter interviewet, hvordan han oplevede dette, og han erkendte, at nogle af spørgsmålene var meget direkte, hvilket var kommet bag på ham. Han understregede dog, at han blot var blevet overrasket, og at han ikke mente, at det var problematisk. Jeg fandt det dog derefter nødvendigt, at advare de andre informanter om skarphe den af mine spørgsmål inden interviewet. Jeg stiller bevidst lidt skarpt opstillede spørgsmål (spørgsmål som 'hvorfør tager du kokain?', og opfølgende spørgsmål som 'når du ved, at det kan gå ud over andre, hvorfor tager du det så alligevel?'), og dette har til hensigt at frembringe så klare

svar som muligt. Jeg er dog meget påpasselig med, ikke at presse moraliserende værdier ned over informanterne. De udfordrende opfølgende spørgsmål tager derfor udgangspunkt i de moralske synspunkter, som de selv har givet udtryk for og ikke moralske værdier som jeg pålægger dem (se transskriptioner i bilag A, for yderligere detaljer).

Informanterne:

Jeg har som tidligere nævnt i alt 6 informanter. Der er 3 mænd og 3 kvinder, hvilket ikke er repræsentativt for kønsfordelingen blandt kokainbrugere, men til gengæld repræsentativ for kønsfordelingen i befolkningen. 3 af informanterne giver udtryk for at de stadig kunne finde på at tage kokain, og de betragtes derfor som nuværende rekreative brugere. 3 af informanterne er stoppet med at tage kokain og betragtes derfor som tidligere rekreative brugere. Det, at der er en lige fordeling mellem dem, der stadig tager kokain og dem som er stoppet, giver både et indblik i de refleksioner, som aktive brugere har, men også en mulighed for en indsigt i hvordan tidligere brugere ser tilbage på denne periode i deres liv, og hvordan de sætter deres brug af kokain i relation til den periode i deres liv.

Som tidligere beskrevet er informanterne så vidt muligt udvalgt efter en række bestemte krav. I redegørelsen for Indenrigs- og Sundhedsministeriet fra Maj 2010, bliver der identificeret fire typer af kokainbrugere. De er defineret som:

- Personer, som har et sjældent forbrug af kokain, og som indtager kokain ved at sniffe.
- Regelmæssige brugere, hvoraf nogle i perioder vil intensivere brugen af kokain eller bruge det i længere tid.
- Afhængige brugere, hvor brugen af kokain dominerer livssituationen og adfærden med helbredsmæssige og sociale konsekvenser.
- Afhængige blandingsbrugere, hvor kokain spiller en væsentlig rolle i misbrugsmønstret uden nødvendigvis at være hovedstoffet, som f.eks. kan være heroin eller et andet opioid. Misbruget har en intensiv og kaotisk karakter, hvad der forstærker de negative helbredsmæssige og sociale konsekvenser.

(Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Maj 2010, s. 6)

Ud fra disse definitioner, vil jeg kategorisere de første 2 typer som rekreative brugere. Det er brugere, som har et større eller mindre brug af kokain, men hvor det ikke har en dominerende rolle i deres livssituation, og dermed må formodes at være under kontrol. Der er formodentlig ikke nogen helt skarp grænse mellem de forskellige definitioner, men de giver en indikation om brugens omfang og indflydelse på brugeren. Jeg kategoriserer 5 af mine informanter i den første kategori. De fleste

har, eller har haft, et relativt sjældent forbrug, som i gennemsnit er en gang hver eller hver anden måned. Derfor passer de godt ind i den rekreative kategori. Freja må dog kategorisere i den 2. kategori, da hun har været regelmæssig bruger i en længere periode. Den sidste tid af hendes brug nærmer sig den 3. kategori, men jeg vurderer stadig, at hun hovedsageligt har holdt sit forbrug rekreativt, da det har været forbundet med fest og alkohol.

Hermed følger en præsentation af informanterne med nærmere information om dem og deres brug af kokain. Overordnet er alle interviewene forløbet godt, og de har alle vist stor interesse i undersøgelsen og emnet efter interviewet.

Adam:

Adam var min første informant og jeg fik kontakt til Adam gennem en fælles bekendt. Jeg havde mødt ham et par gange før, men vi havde aldrig rigtig snakket sammen og selvom vi vidste, hvem hinanden var, så vidste jeg hverken at Adam tog kokain, eller at han havde noget forhold til stoffer. Jeg havde anset ham som meget pæn og ordentlig, de gange jeg havde mødt ham og i forhold til mine andre informanter er han den, der forekommer mest ordentlig. Han er også den eneste, der i en periode var stoppet med at tage kokain alene af moralske grunde.

Adam er 25 år og kommer fra den nordlige del af Storkøbenhavn. Han arbejder fuld tid (og mere til) i en detailforretning der sælger 'flydende specialvarer'. Han har tidligere læst på en HA almen på CBS og retorik på Københavns Universitet.

Det er 1,5 år siden, at han tog kokain første gang, hvilket han stadig gør. Han har taget kokain i omegnen af 15-20 gange med en pause på 3-4 måneder. Han får sit kokain gennem et bud, som han sammenligner med en pizza-mand. Han beskriver virkningen af kokainen som:

"Jamen, i og med at det er i forbindelse med, at vi også har drukket alkohol, så giver det en masse energi, som man ellers ikke har - som er meget ønskværdig, når man skal ud i byen" (Adam, s. 4)

Interviewet med Adam var fra mit vedkommende, præget af at det var det første. Det varede ikke ligeså længe som de andre interviews (35 min.) og jeg holdt mig lidt for meget til interviewguiden.

Adam var dog også meget nervøs. Han havde som nævnt selv fået lov til at vælge, hvor interviewet skulle foretages, og havde valgt et fællesrum med store glasdøre ud til en gård. Han holdt under hele interviewet meget nøje øje med, om der var nogen udenfor der kom for tæt på, og vi havde 4 kortere

afbrydelser i interviewet, samt én længerevarende da en person kom ind i lokalet, hvorved jeg slukkede for optageren. Denne nervøsitet gjorde til tider Adams svar meget korte og en smule ukoncentrerede. Han ville for alt i verden ikke have, at nogen i hans ejendom skulle vide, at vi snakkede om kokain. Det faktum, samt hans generelle svar gav mig det klare indtryk, at kokainen er en meget skjult side af hans liv, som han på mange måder er flov over, og som han for alt i verden ikke vil have, skal være en del af andres opfattelse af ham.

Benjamin:

Benjamin var egentlig den første informant, jeg fik en aftale med, og den kom på plads gennem en fælles bekendt. Aftalen blev dog rykket. Han er den af informanterne, som jeg havde det bedste kendskab til inden interviewet, men det var kun som bekendte hvor vi har været til nogle af de samme sociale arrangementer, men vi havde eksempelvis ikke hinandens telefonnumre, og vi havde aldrig tidligere snakket om stoffer.

Benjamin er 26 år, opvokset i Nordsjælland i et miljø han selv definerer som 'veluddannet' og at der 'aldrig har manglet noget'. Han læser en projektleder uddannelse på universitetet og har tidligere læst økonomi-matematik på CBS.

Han tog kokain første gang som 17-18 årig, da nogle i hans omgangskreds gjorde det, men har haft flest erfaringer med det over de sidste 3-4 år. Han vurderer, at han har taget kokain 40-50 gange, typisk i bestemte perioder. Kokain er det stof ud over hash, som Benjamin har prøvet flest gange. Han har prøvet svampe én gang, amfetamin 2 gange og MDMA ca. 10-15 gange. Han ryger stadig hash i gennemsnit en gang om ugen, og udelukker heller ikke at tage kokain igen, men det er ikke noget han dyrker i samme grad længere. Han foretrækker egentlig MDMA frem for kokain, både på grund af rusen, men også fordi man skal tage mindre og det holder længere. Han har dog taget mere kokain, for som han siger så er "*kokain er det stof, der er lettest at få fingre i*".

Benjamin fremhæver det sociale, tilgængeligheden og rammerne som det mest afgørende for, om han vælger at tage stoffer. Han har generelt en reflekteret tilgang til det at tage stoffer, hvilket kommer til udtryk i et behov for at kunne styre sit indtag, undgå afhængighed og til en vis grad hvor han køber stofferne. Han er den eneste af mine informanter, der til tider køber det via internettet, hvilket han siger er den måde han foretrækker at købe på. Gennem en anonymiseret Tor-browser,

kan han købe særligt MDMA direkte fra Holland. Denne type handel referer han til som handlen via 'Silk Road'.

Han har indtil for nyligt været medlem af Liberal Alliance og disse politiske holdninger mener han også, har en forbindelse til hans brug af stoffer:

"...og så går vi frem for alt ind for en frihed blandt mennesker til at gøre, hvad de vil, inklusiv for eksempel det at tage stoffer". (Benjamin, s. 16-17)

Han understreger dog, at han ikke nødvendigvis går ind for en legalisering af kokain, men at han som velfungerende menneske: *"burde være i sin gode ret til at gøre, som der passer ham"*.

Camilla:

Det tredje interview, interviewet med Camilla, blev aftalt gennem en tredje fællesbekendt, men jeg kendte ikke til Camilla på forhånd. Hun er en 24 år og fra Vestamager. Efter gymnasiet læste hun på en videregående uddannelse, som hun dog stoppede og har siden da vekslet mellem at arbejde fuldtid og studere. For nyligt har hun søgt ind på Københavns Erhvervsakademi (KEA).

Camilla tog kokain første gang for 2 år siden. Hun vidste, at hendes daværende kæreste gjorde det en gang i mellem, hvilket hun havde været nysgerrig omkring, så en aften i byen fik hun sin kæreste til at skaffe noget til dem. Hun har taget det 15-20 gange siden da, men altid i selskab med andre og i langt størstedelen af tilfældene har det været med sin tidligere eller nuværende kæreste, hvor det er noget de to gør sammen, når de er ude og drikke øl. Camilla er den eneste af mine informanter, der har taget kokain uden at alkohol var indblandet, hvilket har været sammen med kæresten i deres lejlighed, men som hun siger så er alkohol indblandet 9 ud af 10 gange.

Hun forklarer, at hun tager det, da hendes kæreste godt kan lide at gøre det en gang i mellem og fordi, at man *"kommer til at snakke om ting som man ikke snakker om ellers"*, og at hun normalt kan blive ret træt, hvis hun kun drikker øl og som hun siger så har man *"ikke kontrol over sin krop på samme måde, som du har, som når du tager coke"*.

Camilla skaffer sin kokain gennem en dealer, som hun har et telefonnummer på og som er meget fleksibel i forhold til hvor handlen skal foregå. Hun er en af de få informanter, der ikke mener, at det er nemt at skaffe kokain, men hun har i alt haft 2 numre på dealere, som kan køre rundt med det og hun har aldrig ville købe det fra gaden.

Faren ved at tage kokain har Camilla forsøgt at sætte sig godt ind i og det samme gælder viden om branchen generelt, både produktionen og distribueringen. Hun svarer meget uddybende og giver udtryk for, at hun har reflekteret over mange facetter af hendes forbrug.

Ditte:

Interviewet med Ditte var det fjerde i rækken og blev gennemført samme dag som interviewet med Camilla. Det var kommet på plads gennem min fjerde 'Gate-keeper' og det var gennem Ditte, at jeg fik det sjette og sidste interview med informanten Freja.

Ditte er 27 år og er opvokset i Ebeltoft, øst for Århus. Hun bor nu i København og læser Social Science på Roskilde Universitet. Hun tog kokain over en periode på 2 år og særligt i det andet af de 2 år. Ditte har generelt lidt svært ved datoer og tidslinjer, men hun vurderer, at det er ca. 2 år siden hun stoppede, hvilket vil sige, at hun har været i alderen 23-25, da hun tog kokain.

Præcis hvornår den første gang var, kan hun til sin egen irritation ikke huske, men i de to år hun tog det, er det altid foregået det samme sted. I forbindelse med hendes arbejde som bartender på et værtshus i Århus, opstod der situationer, hvor hun fik tilbudt kokain og takkede ja. Hun har dog aldrig selv købt det, betalt for det, eller haft det på sig. I den periode hvor hun tog kokain, har hun altid sagt ja, når hun er blevet tilbudt det, med mindre hun har været på arbejde. Det har altid været i en social sammenhæng og altid med alkohol indblandet.

Ud over kokain har Ditte prøvet Amfetamin en enkelt gang, taget svampe på en ferie i Asien og ryger stadig hash/pot en gang i mellem, dog ikke mere en 3-4 gange om året. Hun anslår, at hun har taget kokain 15 gange, men understreger, at det ikke er noget hun har tal på. Efter hash er kokain det stof, hun har mest erfaring med.

Hun stoppede med at tage kokain som en naturlig følge af, at hun flyttede fra Århus og dermed den bar hvor hun tog det. Hun tager det ikke længere i dag, hvilket hun begrundes med at "*det ikke giver hende noget*". Hun beskriver selv virkningen som:

"Det har nok givet mig en følelse af kontrol, og så ved jeg jo ikke om det er sådan et selvtillids-boost, det kan det også godt være i nogen sammenhænge, ikke at jeg synes, at jeg ikke har noget selvtillid, så jeg ved sgu ikke rigtig ... Kontrol ville være sådan overskriften tror jeg." (Ditte s. 7)

Hun beskriver, at hun kunne drikke langt flere øl og følte, at hun generelt havde mere kontrol i sin brandert, når hun havde taget kokain frem for kun at drikke alkohol.

Generelt virkede Ditte meget eftertænksom og ærlig, og hun beskrev ofte situationer med følelser og brugte ofte billedsprog eller eksempler som svar. Man fik fornemmelsen af, at det var svært for hende at give årsagsforklaringer, og hun stillede ofte sig selv spørgsmål under interviewet for at overveje hendes svar. Dette gav en følelse af ærlighed i hendes svar, men gjorde dem også lidt usammenhængende og til tiden lidt modsigende. Det var det interview, hvor der blev sagt "*Det ved jeg ikke*" flest gange, og efter interviewet snakkede vi om min undersøgelse, hvorefter hun giver udtryk for, at hun ville ønske, hun havde tænkt mere over årsagssammenhænge inden interviewet.

Emil:

Min femte informant, Emil, fik jeg en aftale med gennem den samme bekendte, som jeg fik interviewet med Ditte igennem. Emil er 37 år, og er skiller sig ud fra mine andre informanter på en række områder ud over alderen. Han kommer fra region Syddanmark og han bor stadig i Jylland. Han har taget kokain ca. 10-12 gange, men det var på en ferie til Canada i 2003, som han var på, da han var omkring 25 år. I 2000 var han involveret i et meget alvorligt trafikuheld, hvor han endte i koma og da han vågnede, var han lam i halvdelen af kroppen. Det tog nogle år med genoptræning, før han kunne komme i flexjob i '03-'04 og det var i denne periode at han tog kokain. Det var en periode med lavt selvværd, og dette gjorde, at han i oplevelsen af kokain gik meget op i følelsen af højere selvværd og et generelt velbefindende, hvor mine andre informanter lægger en større vægt på følelsen af kontrol.

Da Emil kom hjem fra ferien, forsøgte han at få fat i kokain herhjemme, men han fandt det meget dyrt og svært at få fat i. Derfor forsøgte han sig en række gange med amfetamin i stedet for, men rusen tiltalte ham ikke på samme måde og han fik det dårligt i flere uger efter at havde taget det, hvilket han ikke gjorde med kokain. Han har også røget en del hash, men det var i gymnasietiden.

I dag studerer han en cand. merc. og han har tidligere læst en bachelor i generel erhvervsøkonomi på Syddansk Universitet og har også læst finans- økonomi i Kolding. Han har familie og børn og han lægger vægt på, at han som forbillede for dem aldrig kunne finde på at tage stoffer i dag.

Generelt fornemmer man, at Emil forbinder stoffer med en rigtig dårlig periode i hans liv, og hans billede af stoffer i dag er også meget negativt. Han har aldrig sat sig så meget ind i hverken lovgivning eller det større billede af kokainbranchen, hvilket man også fornemmer i hans svar. Han var lidt nervøs efter interviewet og spurgte meget ind til min opgave, hvilket han indrømmede var for at sikre sig, at jeg var den som jeg udgav mig for at være.

Freja:

Freja var den sidste af mine informanter. Jeg fik, som nævnt, en aftale med hende gennem Ditte, og det kom på plads allerede 2 dage efter interviewet med Ditte. Freja er 24 år og kommer fra Sønderjylland. Hun bor nu på Vesterbro, hvor hun arbejder på en café. Hun har netop afsluttet en 2-årig uddannelse i handelsøkonomi og har søgt ind på CBH Business for at læse international handel og markedsføring, hvilket vil give hende en professionsbachelor.

Freja tog kokain første gang for 2 år siden og ligesom med Camilla, var det en partner, der inspirerede hende til at prøve det. Hun var forelsket i en kvinde som tog det, og efter en lang dag på Christiania imponerede den manglende udmattelse fra hendes kæreste hende så meget, at hun besluttede sig for at prøve det. Freja er den af mine informanter, der har taget mest kokain. Hun vurderer, at hun tog det ca. 3-4 gange om ugen i en periode på et år. Det stoppede ret brat, da hun valgte at indlægge sig selv på en psykiatrisk akutmodtagelse efter 3 dage i træk med meget alkohol og kokain. Efter et par dages indlæggelse, hvor hun fik antabus, kom hun hjem og hun har ikke rørt det siden.

Ud over kokain har hun røget pot og hash nogle gange for en del år siden, men det var ikke noget for hende. Hun fortæller, at der kan have været amfetamin i noget af det kokain, hun har taget, men hun har kun bevidst købt kokain. Hun købte kokain via et telefonnummer, hun havde til nogle fyrrer, der kører rundt med det. Hun har endda flere gange fået et lift af dem efter handlen, så hun har haft et afslappet forhold til både dem der handlede kokain, og det at købe kokain generelt. Freja er den eneste af mine informanter, der har tage kokain alene, hvilket dog kun er sket en enkelt gang. Alkohol og socialt samvær var derfor stort set altid indblandet.

Inden hun tog det første gang, havde hun altid været meget imod stoffer og hun ser også tilbage på det som "*virkelig dumt*", at hun tog så meget. Hun beskriver, at hun kom til at tage det fordi, at hendes parader var nede og så:

"havde jeg måske en periode i mit liv, hvor jeg ikke var så glad sådan... i dagligdagen... og så vidste jeg bare, at i weekenderne så var det frirum, og så kunne man bare fyre den af med det". (Freja, s.

4)

Mine 3 første informanter tog det alle sammen stadig - ikke fast med det kunne ske. Ditte var holdt op, men så ikke tilbage på perioden som en periode med særlige personlige udfordringer, i modsætning til Emil og Freja som begge beskriver, hvordan kokainen kom til at fylde nogle mangler i deres liv, og afhjælpe nogle frustrationer. Freja er den der har været nærmest et misbrug, men hun var under interviewet meget reflekteret og åben omkring hende forhold til kokainen.

Alt i alt betragter jeg mine informanter som velfungerende rekreative brugere, og de har været meget åbne og ærlige om deres oplevelser med kokain.

Teori:

I det følgende afsnit vil jeg præsentere de begreber og teorier, som jeg bruger i opgaven. Jeg har samlet enkelte begreber eller dele af teorier, som jeg mener, beskriver forskellige dele af det, mine informanter giver udtryk for. Der vil der blive brugt forskellige begreber igennem opgaven, som kun beskriver dén specifikke pointe. Wikström bruges gennemløbende som en rød tråd i analysen og forskellige teoretikers begreber eller teorier indgår flere steder i et sammenspil, hvor de i kombination har til formål at forklare eller beskrive de enkelte pointer. Samspelet mellem teorierne giver forhåbentlig et bedre billede af de mekanismer, der er på spil. Jeg har valgt en situationel hovedteori, da beslutningen om at tage kokain ifølge mine informanter er meget situationsbestemt, og der er generelt en positiv indstilling til denne type af situationelle teoriers forklaringssevner inden for det kriminologiske felt (se eksempelvis (Balvig, 2015)).

Per-Olof H. Wikström:

Per-Olof Wikström udgav sammen med Dietrich Oberwittler, Kyle Treiber og Beth Hardie i 2012 bogen *Breaking Rules: The Social and Situational Dynamics of Young People's Urban Crime*. Bogen præsenterer og analyserer resultaterne af et engelsk studie af ungdomskriminalitet kaldet Peterborough Adolescent and Young Adult Development Study (PADS+). Studiet følger ca. 700 tilfældigt udvalgte unge fra byen Peterborough med fokus på hvordan deres personlige karaktertræk, erfaringer og det miljø de færdes i, påvirker deres involvering i kriminel aktivitet (Wikström, 2012). Til at foretage denne analyse benyttes Situational Action Theory (herefter, SAT), som Wikström igennem en årrække har udviklet. SAT er en handlingsorienteret teori specielt udviklet til at forklare interaktionen mellem person og miljø i forbindelse med en moralsk handling, hvilket en kriminel handling forstås som i SAT (Wikström, 2012). SAT teorien er en bred teori som i forskellig grad trækker på flere forskellige traditioner i kriminologien. Hovedsageligt trækker den på handlingsorienterede 'choice'-teorier såsom Derek B. Cornish's og Ronald V. Clarke's 'Rational Choice Teori', kontrol-orienterede teorier som Michael R. Gottfredson's og Travis Hirschi's 'General Theory of Crime', samt kontrol/miljø-teorier som Lawrence E. Cohen og Marcus Felsons 'Routine Activity Theory' og Ronald V. Clarke's 'Situational Crime Prevention'. Der er dog også tydelige spor

og begreber fra nogle af de teorier jeg også benytter, særligt Ronald L. Akers' 'Social Learning Theory' og Gresham M. Sykes' og David Matzas 'Techniques of Neutralization'.

Wikström forsøger altså at kombinere teorier om den konkrete valgsituation ud fra, hvordan denne valg-proces påvirkes af personlige forhold, miljøet i de fysiske og sociale rammer, samt de situationen mulighedsbetingelser. Jeg vil ikke benytte hele SAT, da det som nævnt er en meget stor og vidtrækkende teori, men fokusere på nogle centrale begreber og antagelser samt selve den såkaldte *perception-choice process*, som er kerne i SAT-teorien.

Kriminalitet som en moralsk handling:

SAT-teorien forstår en kriminel handling som:

“...acts that break moral rules of conduct stated in law.” (Wikström, 2012, s. 88)

Der er altså ikke nogen normative fortælling om, hvad der er moralsk forkasteligt, eller hvad der burde forstås som kriminalitet. En kriminel handling defineres relativt nøgternt som et brud på loven og loven betragtes som et sæt moralske regler. Alle handling betragtes som en moralske handling, og er dikteret af en persons moralske regler (*personal moral rules*). Fordelen ved at betragte kriminelle handlinger som moralske handlinger, er, at teorien bliver applicer-bar på alle typer af kriminelle handlinger (Wikström, 2012). Ved at gøre alle handlinger generelt, til moralske handlinger, bliver det afgørende faktorer for, om det er en kriminel handling, udelukkende hvad den givne lov dikterer. Selve forklaringen af handlingen kan være den samme. Uanset om handlingen er at lyve for en ven eller stjæle tøj i en butik, er processen er den samme (Wikström, 2012, s. 92). En persons *morality* er ikke kun dikteret af, hvilke *moral rules* en person har, men også hvor meget disse *specific moral rules* betyder for personen. Her skelner Wikström mellem det han kalder *moral values* (som er hvad en person finder godt eller dårligt) og *moral rules* (hvad der er rigtig og forkert at gøre), men som han siger, er det forventeligt at disse korrelere, og at *moral values* dermed afgør, hvilke *moral rules* en person har (Wikström, 2012, s. 95). Styrken af en moral rule, kommer an på hvilke *moral emotions* en person forbinder eller føler ved at overtræde en *particular moral rule*. Der er 2 *moral emotions* som Wikström beskriver:

- *Shame*, som er følelsen man føler når man har det dårligt over for andre.
- *Guilt*, som er følelsen man føler når man har det dårligt over for sig selv.

Disse følelser som udgøre en *moral emotions* afgøre altså hvor lidt eller hvor meget en *moral rule* betyder for en person (Wikström, 2012, s. 96).

Crime-propensity og Criminogenic exposure:

En kriminel handling er som en moralsk handling et resultat af en *perception-choice process*. Helt overordnet er *perception-choice processen* en beskrivelse af beslutningen om at begå eller ikke begå kriminalitet - fra motivationen til handlingen. Denne proces bliver indledt og styret af interaktion (X) mellem 2 komponenter, en persons *crime-propensity* (P) og den *criminogenic exposure* (E) en person udsættes for. Dette indleder *perception-choice processen* (→) som kan ende i den kriminelle handling (C) (Wikström, 2012, s. 88):

P × E → C

Crime-propensity er defineret som en tilbøjelighed til at se/opdage og, hvis det falder ud sådan, vælge den kriminelle handling (Wikström, 2012, s. 99). I forlængelse af dette er den *crime-specific propensity*, tilbøjeligheden til at begå en bestemt type kriminalitet (Wikström, 2012, s. 100). Et eksempel på dette er Benjamins tilbøjelighed til at bryde loven om stoffer grundet sine politiske overbevisninger.

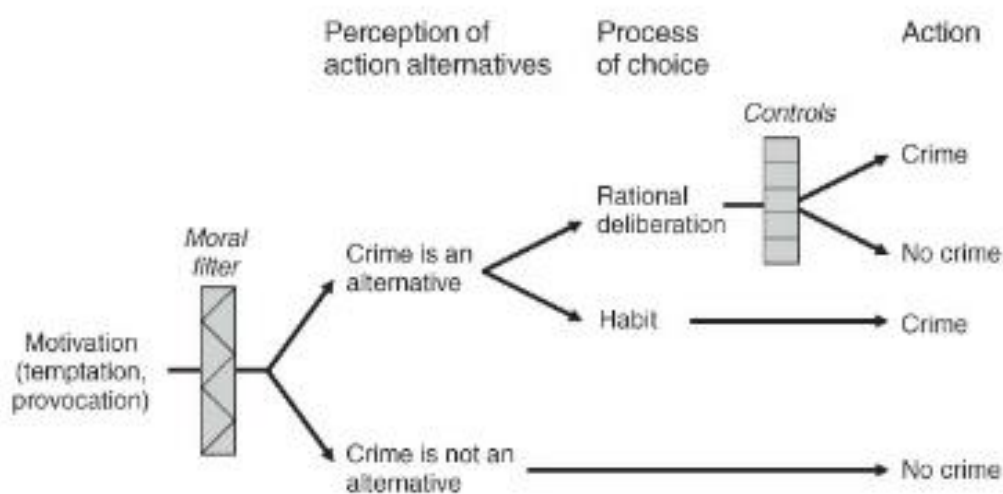
Criminogenic exposure er defineret som en persons møde eller omgang med *settings* (omgivelser), hvor de (opfattede) *moral norms* og deres (opfattede) evne til at opretholde disse, opfordrer til at bryde lovens *moral rules* (Wikström, 2012, s. 103). *Criminogenic settings* er altså de rammer eller omgivelser, som opfordrer til brud på en eller flere af lovens *moral rules* (Wikström, 2012, s. 102). Den bar hvor Ditte arbejdede på, er et godt eksempel på en *Criminogenic setting*, hvor hun bliver udsat for *Criminogenic exposure*.

Perception choice processen:

Interaktionen mellem en persons *crime-propensity* og den *criminogenic exposure* han eller hun er udsat for, danner altså grundlaget for en *perception-choice process*, hvilket kommer til udtryk i en *motivation*. Som Figur I viser, så leder motivationen til det moralske filter, hvorfra den kriminelle handling enten bliver et *action alternative*, eller ikke bliver det, i hvilket tilfælde den kriminelle handling ikke udføres. Bliver den kriminelle handling et *action alternative*, faldet handlingen ind i en af 2 kategorier. Handlingen kan være blevet en vane (*habit*), i hvilket tilfælde den ikke overvejes

yderligere og den kriminelle handling udføres, eller også gennemgår personen en *rational deliberation* (denne proces kalder Wikström *process of choice* og minder om den proces der beskrives i Rational Choice teorien). I denne *rational deliberation* indgår et kontrol filter (*controls* eller *control filter*) og udfaldet af denne proces afgør dermed, om den kriminelle handling gennemføres eller ej. Wikström gør dog opmærksom på, at en kriminel handling ikke nødvendigvis enten er en *habit* eller en *rational deliberation*, men at en kriminel handling ofte vil indeholde elementer af begge (Wikström, 2012, s. 116).

Figur I

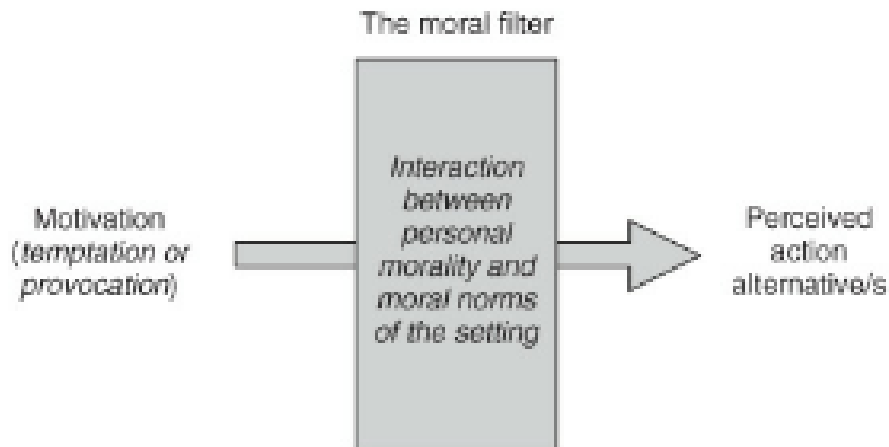
(Figur I er kopieret fra (Wikström, 2012, s. 133))

Det første led er *motivation* og dette definerer Wikström som en mål-orienteret opmærksomhed. Motivationen kan komme til udtryk på 2 måder. Enten ved en *temptation* (hvilke er tilfældet for mine informanter) eller ved en *provocation*. En *temptation* er igen opdelt i 2. Det kan være udfaldet af en interaktion, mellem noget man begærer eller ønsker sig og en mulighed for at tilfredsstille dette begær (hvilket hovedsageligt har drevet mine informanter). Det kan også være en interaktion mellem en forpligtelse og en mulighed for at opfylde denne forpligtelse. En *provocation* er når en eksternt kommende forstyrrelse, gør en person irriteret eller vred på dette eksterne element (Wikström, 2012, s. 118-120).

Det moralske filter er ledet mellem *motivation* og de *perceived action alternative's* som en person har. Som figur II fortæller, så er det moralske filter et udtryk for interaktionen mellem en persons *morality* (som nævnt er en persons *morality* en kombination af de *moral values* en person har,

hvilket diktere deres *moral rules* og de *moral emotions* de tilskriver de enkelte *moral rules*) og de *moral norms* der er i den givne *setting*. (Wikström, 2012, s. 122)

Figur II

(Figur II er kopieret fra (Wikström, 2012, s. 124))

Hvis der er overensstemmelse mellem en persons *morality* og de *moral norm* der eksistere i den givne *setting*, er der det, som Wikström kalder et *principle of moral correspondence*. Hvis dette ikke er tilfældet, bliver kontrolfilteret det mest afgørende for beslutningen. Det moralske filter kan altså opfordre eller udfordre en vis motivation og er der tilstrækkelig disharmoni i det moralske filter, kan personen opfatte, at den kriminelle handling ikke er en reel handlemulighed (*action alternative*). (Wikström, 2012, s. 123-124).

Når første den kriminelle handling er blevet opfattet som en reel handlemulighed (*perceived action alternative*), reagerer personen enten af ren vane (*habit*), eller også kommer den *rational deliberation* i spil. *Rational deliberation* og derunder kontrol filteret kommer kun i spil, hvis der er en disharmoni i det moralske filter og handlingen ikke udelukkende er en handling af vane. Der er 2 former for *controls*. Den ene er det, som Wikström kalder *self-control*, hvilket er en indefra-og-ud proces, hvor en person er i stand til at modstå pres udefra grundet de *moral norms*, der er i den givne *setting*, når disse er i konflikt med person egne *moral rules*. Dette kunne være, hvis Adam var blevet tilbudt kokain af sine venner i den periode, hvor han havde valgt ikke at gøre det. Jeg bruger

også *self-control*, når en person bevidst vælger ikke at sætte sig i en situation, hvor valget skal træffes. Den anden form for kontrol kalder Wikström for *deterrence*. *Deterrence* er en udefra-og-ind proces, hvor at man gerne vil udføre en handling, men på grund af at de *moral rules* i den givne *setting* ikke tillader det, afholder man sig fra det. (Wikström, 2012, s. 124-127). Dette er ikke et begreb, jeg har benyttet i analysen, men det kan forklare, hvorfor mine informanter i visse situationer vælger ikke at tage kokain, på trods af at de har lyst til det. Et eksempel på dette er, når Benjamin ikke vil tage det til en fest med de mennesker han gik i gymnasiet med (Benjamin, s. 8)

Wikström beskriver, at evnen til at udfører *self-control* er forskellig fra person til person og at den også kan være påvirket af nogle mere midlertidige faktorer:

"A person's ability to exercise self-control depends on his or her executive functions (general cognitive abilities) but also on temporary personal factors like intoxication or extreme stress or emotions" (Wikström, 2012, s. 130)

En persons evne til at udøve *self-control* kan altså også være påvirket af *temporary personal factors*, hvilket jeg særligt i Emils tilfælde har tolket bredt og også ladet dække længere perioder med dårligt selvværd og følelsesmæssig ustabilitet.

Disse elementer udgør den *perception-choice process*, som jeg vil referere til løbende i min analyse.

Ronald L. Akers⁴:

Ronald Akers' social learning theory er en udbygning af Edwin H. Sutherlands differential association theory. Akers' teori fortæller, ligesom Sutherlands teori, at kriminalitet læres gennem interaktion med andre ved at blive eksponeret for kriminalitet og derigennem adoptere visse tilgange (*definitions*), som gør det mere favorabelt at begå kriminalitet (Cullen, Agnew, & Wilcox, 2014, s. 140).

Akers er dog mere uddybende end Sutherland, både i beskrivelsen af disse tilgange (*definitions*), men også ved at udvide teorien, med begreber som *imitation*, *differential reinforcement* og hele *SSSL-modellen*. *SSSL-modellen* tilføjer desuden et macro-level perspektiv til teorien. Akers drager

---

⁴ Jeg refererer til Akers tekst med denne reference (Akers, 1994). Det skal dog noteres at årstallet og andre detaljer i referencen er lidt usikker da det er en Akers tekst genudgivet i (Cullen, Agnew, & Wilcox, 2014). Alle sidetal er også fra (Cullen, Agnew, & Wilcox, 2014), så er der tvivl kan det slås op der.

inspiration fra flere forskellige kriminologiske og psykologiske teorier, der i blandt 'Symbolsk Interaktionisme', Sykes og Matzas 'Techniques of Neutralization' samt psykologiske adfærds og læringsteorier (Cullen, Agnew, & Wilcox, 2014, s. 140).

Jeg vil nu præsentere de af Akers begreber som jeg gør brug af i min analyse.

Der er 4 hovedvariable eller koncepter i social learning teorien: *Differential association*, *Definitions*, *Differential reinforcement* og *Imitations* (som jeg ikke benytter). Det er igennem disse variable, at den kriminelle lærer og udvikler sin kriminelle aktivitet. Akers understreger dog, at det ikke kun gælder kriminelle, men at det er de fundamentale principper (i forskellig grad og kombination) for hvordan mennesker tillærer, vedligeholder og modificere sin opførsel. (Akers, 1994, s. 142 og 144)

Differential association referer til den proces, hvorved en person bliver udsat for normative *definitions*, som enten er, eller ikke er, favorable overfor at bryde loven (Akers, 1994, s. 142). Disse *associations* kan have forskellige styrker, alt efter om personen er eksponeret for dem tidligt (*priority*), over længere tid og i længere perioder (*duration*), eksponeret ofte (*frequency*) og rollen eller vigtigheden af dem der eksponere disse *definitions* for personen (*intensity*) (Akers, 1994, s. 142). For mine informanter handler det altså om hvem, hvor ofte, i hvor lange perioder og hvor tidligt de er blevet eksponeret over for en positiv eller ønskværdig tilgang til stoffer.

Definitions er, som jeg har nævnt, en persons tilgang til en bestemt ting eller handling. Akers beskriver det som ens egen attitude og meninger, som man tilknytter til en given opførsel (Akers, 1994, s. 142). Disse *definitions* kan være generelle eller specifikke. Generelle *definitions* vil typisk vil være enten religiøse og moralske værdier, som en person holder og specifikke *definitions* vil være orienteringen mod en bestemt type handling (Akers, 1994, s. 143). For mine informanter er disse *definitions* vigtige, da de fleste beskriver, hvordan deres tilgang til stoffer har ændret sig og særligt for Freja har denne ændring været markant.

Differential reinforcement refererer til balancen mellem de forventede eller reelle belønninger og negative konsekvenser, som følger med en bestemt handling eller opførsel (Akers, 1994, s. 143). Det afgørende i denne variable for om en person vælger at begå den kriminelle handling eller ej, kommer an på tidligere, nuværende og forventede belønninger eller negative konsekvenser. Hvis en person oplever, at en handling har givet større ønskede belønninger end negative konsekvenser, oplever denne person altså *positive reinforcement*. Og i den omvendte situation er der tale *negative*

reinforcement (Akers, 1994, s. 143). Oplevelser, personer eller andre påvirkninger kan altså fungere som henholdsvis *reinforcers* og *punishers*, og disse kan være af en *social* eller en *non-social karakter*. *Social reinforcers* kan for eksempel være anerkendelse eller mere symbolske belønninger såsom ideologisk tilfredsstillelse. *Non-social reinforcers* kan for eksempel være de direkte fysiske effekter af stoffer og om det er en *positive* eller *negative reinforcer*, kommer an på, om denne effekt er ønskværdig (Akers, 1994, s. 144). Det er den i langt de fleste tilfælde for mine informanter og er i de tilfælde en *positive reinforcer*, men nogle nævner også kendskab til såkaldte "bad-trips", hvilket ville være en *negative reinforcer*.

SSSL-modellen bringer en macro-dimension ind i social learning teorien og beskriver, hvilke og hvordan sociale strukturer kan have en indirekte effekt på individers opførsel (Akers, 1994, s. 145). Her beskriver Akers igen fire variable: *Differential Social Organization*, *Differential Location in the Social Structure*, *Theoretically Defined Structural Variables* og *Differential Social Location* (den eneste af disse jeg benytter i analysen). (Akers, 1994, s. 146)

Differential Social Location refererer til personens engagement, medlemskab og forhold til grupperinger såsom familie, vennegrupper og kollegaer og lignende (Akers, 1994, s. 146). En persons rolle eller engagement i en gruppe kan altså ifølge Akers, have en indflydelse på denne persons handlinger (Akers, 1994, s. 146). Da mine informanter alle indgår i forskellige grupperinger bliver dette perspektiv relevant.

Kritikker af Akers pointerer, at der er en mulig tautologi i begrebet om *reinforcement* og rækkefølgen i dannelsen af kriminelles omgangskreds. Det tautologiske ligger i, at *reinforcement* groft sagt beskriver, at det man godt kan lide og har gode erfaringer med, det gør man igen og at man gør det som man har gode erfaringer med. Kritikken af dannelsen af kriminelles omgangskreds henviser til, at kriminelle danner venskaber efter at de er blevet kriminelle. Akers afviser begge kritikker.

Howard S. Becker:

Howard Beckers fremlægger i *Outsiders* fra 1963 hans stemplingsteori og hvordan denne påvirker cannabisbrugere. Han argumenterer for en socialkonstruktivistisk tilgang til afvigelse og kriminalitet, hvor begrebet 'afviger' er skabt af dem, der afgør, hvad der er konform opførsel og hvad der er afvigende opførsel. Han mener, at mennesker kan blive holdt fast i de rolle som andre tilskriver dem og at de derfor identificere sig selv i denne rolle. (Becker, 1963, s. 8-9)

Jeg benytter ikke Beckers stemplingsteori, men hans begreb om *commitment*. Becker forklarer, at man i stedet for at spørge hvorfor kriminelle vedbliver i deres kriminalitet, lige så godt kan spørge, hvorfor lovlige ikke giver ind for de afvigende impulser, som Becker mener, at alle har (Becker, 1963, s. 26-27). Svaret på dette er ifølge Becker den *commitment* han eller hun føler til det miljø personen er en del af. Som han skriver:

“What happens is that the individual, as a consequence of actions he has taken in the past or the operation of various institutional routines, finds he must adhere to certain lines of behavior, because many other activities than the one he is immediately engaged in will be adversely affected if he does not.” (Becker, 1963, s. 27)

En person kan altså på baggrund af tidligere valg føle sig forpligtet til at gentage disse valg, da det er forventet af ham, og at en afvigelse fra disse valg kan han have utilsigtede konsekvenser. Dette er relevant særligt for dem af mine informanter, der har bestemte grupper eller individer, som de tager kokain med. Der kan opstå en forventning om at det at tage kokain, er noget man gør sammen, og denne forventning kan være svær at bryde.

Anne-Stina Sørensen⁵:

Anne-Stina Sørensen skrev i 2000/2001 sit afgangsspeciale i Sociologi ved Københavns Universitet om rekreativt brug af ecstasy blandt almindelig unge (Sørensen A.-S. , 2001, s. 4). Undersøgelsen er kvalitativ og gennem interviews med 7 rekreative brugere af ecstasy, forsøger hun at give en sociologisk forklaring på, hvorfor dette fænomen viser sig i den sociale virkelighed (Sørensen A.-S. , 2001).

Den ecstasy-kultur hun undersøger, er tæt forbundet til `rave´ kulturen og der er derfor i større grad tale om en reel subkultur i hendes undersøgelse. Derudover analyserer hun det rekreative stofbrug ud fra et postmoderne perspektiv, hvilket giver en anden vinkel end denne undersøgelse (Sørensen A.-S. , 2001). Da det ikke er en kriminologisk undersøgelse, er der ikke sammen fokus på det kriminelle aspekt, men i afsnittet `Loven er suspenderet´ beskriver hun, hvordan hende informanter giver udtryk for en suspendering af loven frem for en neutralisering i Sykes og Matza's forstand

---

⁵ Anne-Stina Sørensen er ikke en teoretiker, men jeg bruger den undersøgelse hun har lavet, som sammenligningsgrundlag med det mine informanter beskriver og jeg låner også begrebet *neo-tribalt* fællesskab fra hende. Derfor ser jeg det som nødvendigt at redegøre for hende her.

(Sørensen A.-S. , 2001, s. 47). Jeg bruger særligt dette afsnit som sammenligning med det mine informanter udtrykker.

Jeg blev tidligt i projektfasen gjort bekendt med Sørensens projekt og fik i den forbindelse arrangeret et møde med hende, hvor vi diskuterede emnet og hun gav råd til processen. Hendes projekt har derfor også fungeret som inspiration til min opgave.

Gresham M. Sykes og David Matza:

Gresham Sykes og David Matza teori om techniques of neutralization trækker, ligesom Akers social learning theory, på Sutherlands differential association. Ligesom Sutherland mener Sykes og Matza, at man tillærer sig nogle *definitions* og overbevisninger som tillader kriminalitet. Modsat Sutherland mener de dog ikke, at en person bliver indlemmet i generelle normer, som adskiller sig fra resten af samfundet. Da kriminelle er vokset op på samme skoler og i samme samfund som ikke kriminelle, mener de ikke, at kriminelle generelt tillægger sig andre normer og regler end samfundet, men at de lærer nogle teknikker til at neutralisere de almene normer og regler. På denne måde lægger Sykes og Matza sig et sted i mellem 'differential association' og kontrol-teorier med en relation og inspiration fra dem begge. (Cullen, Agnew, & Wilcox, 2014, s. 213 og 221-222)

Da mine informanter er rekreative brugere og et af kravene til dem var, at de så vidt muligt skulle være 'almindelige' velfungerende samfundsborgere, passer dette billede af kriminelle som generelt ikke-afvigende godt til mine informanter. Afvigelsen skal altså undskyldes, forklares eller neutraliseres. Sykes og Matza præsenterer 5 teknikker til denne neutralisering: *The Denial of Responsibility*, *The Denial of Injury*, *The Denial of Victim*, *The Condemnation of the Condemners* og *The Appeal to Higher Loyalties*. I analysen bruger jeg *Denial of Injury*, men enkelte af mine informanter giver også udtryk for holdninger og tilgange der minder om *Denial of Responsibility* og *Condemnation of the Condemners*. Umiddelbart kan nogle af mine informanters forklaringer minde om *Denial of Victims*, men da denne teknik handler om at begrunde hvorfor ofrene fortjente det, de blev udsat for, og derfor ikke er ofre, stemmer den ikke overens med det mine informanter fortæller. (Sykes & Matza, 1957, s. 225-227)

Denial of Injury er den anden af de 5 neutraliseringsteknikker og referer til den skade som den kriminelle handling forvolder. Som Sykes og Matza forklare, så har lovgivningen længe gjort forskel på handlinger som er *mala in se*, det vil sige handlinger, som er forkerte i sig selv (intrinsisk forkerte)

og handlinger som er *mala in prohibita*, hvilket vil sige ikke tilladt (ulovlige), men som ikke nødvendigvis er amoralske (Sykes & Matza, 1957, s. 226). Sykes og Matza hævder, at kriminelle kan lave samme distinktion og derved gøre noget som de godt ved, er ulovligt, men som de ikke mener er forkert, da de ikke gør nogen skade. (Sykes & Matza, 1957, s. 226)

Hannah Arendt

Hannah Arendt skrev i forbindelse med retssagen mod Adolf Eichmann en artikel om det, hun kalder ondskabens banalitet. Senere har hun uddybet dette med en filosofi om det tænkende menneske og sammenhængen mellem personen og moralen (Arendt, 1998). Da den type af kriminalitet som Eichmann var anklaget for, og det at tage kokain på ingen måder er sammenlignelige handlinger, vil jeg udelukkende beskæftige mig med hendes generelle filosofi om sammenhængen mellem moral, person og tænkning. Filosofiske tekster lader sig ikke nødvendigvis oversætte direkte til sociologiske empiriske undersøgelser, derfor har jeg samlet essensen af hendes distinktioner i begreberne *instrumentel tænkning* og *non-instrumentel tænkning*, som altså ikke er hende direkte formulering.

Arendt refererer til Kants forståelse af fornuft, viden og tænkning og Platons sokratiske argumentation om videns begrebet i en undersøgelse af sammenhængen mellem personbegrebet og moralbegrebet (Arendt, 1998, s. 90-105). Hun kommer frem til, at tænkning og intellekt er to forskellige egenskaber og mens det kun er nogen, der har en høj intellekt (og deraf viden), har alle evnen til at tænke. Tænkningen bliver instrumentel, når den er forbundet med intellektet, da den her har et formål. Det er, når du tænker uden et bestemt formål, og derfor uden samme behov for intellekt, at man bliver i stand til at reflektere over det moralske. Derfor er den *non-instrumentelle tænkning*, den forbindelse, som gør det muligt at forbinde personen og moralen og sætte sine handlinger i perspektiv. (Arendt, 1998)

Jeg bruger derfor begrebet *non-instrumentel tænkning* som den refleksion over ens handlinger, som ikke tillader, at man udelukker de videre konsekvenser af ens handlinger.

Overordnet set har jeg altså valgt et meget situationelt teoretisk grundlag. Som jeg vil komme ind på i afsnittet om tilgængelighed, så er der en høj grad af impulsivitet i beslutningen om at tage kokain. Dette leder mig naturligt hen på den situationelle tilgang, men også den choice orienterede tilgang. Wikströms teori indeholder begge dele og *perception-choice* processen beskriver både den motiverende del valget, og den manglende demotiverende effekt af det kriminelle perspektiv. Beckers stemplingsperspektiv og Arendts filosofiske overvejelser om forholdet mellem tænkning og moral, giver begge en anden dimension end de dominerende situationelle og choice orienterede teorier.

Analysen:

Analysen er opbygget ud fra mine 2 forskningsspørgsmål:

- Hvorfor vælger en `almindelig` person at tage kokain, og hvorfor udvikler det sig til et rekreationelt brug?
- Hvordan forholder rekreationelle kokainbrugere sig til det kriminelle aspekt af deres handlinger, og hvorfor har det ikke tilstrækkelig indflydelse til at afholde dem fra at tage kokainen?

Del I af analysen forsøger således at besvare hvorfor en `almindelig` person vælger at tage kokain, og hvorfor det udvikler sig til et rekreationelt brug. Jeg forsøger ud fra det mine informanter fortæller, at finde mønstre og fælles beskrivelser af, hvad der har påvirket deres rekreationelle brug af kokain.

Del II af analysen forsøger ligeledes at besvare hvordan de rekreationelle kokainbrugere forholder sig til det kriminelle aspekt af deres handlinger, og hvorfor det ikke har tilstrækkelig indflydelse til at afholde dem fra at tage kokainen. De afsnit der er inddraget er, som i del I, valgt ud fra de punkter som mine informanter fremhæver.

Efter analysen af de to dele, er der lavet en opsamling som forsøger at indfange de overordnede punkter, og faktorer som mine informanter beskriver.

Del I

Første gang:

Fælles for mine informanter er det, at de alle har prøvet at ryge hash, og de fleste af dem havde prøvet at tage enten amfetamin eller MDMA, inden de prøvede kokain første gang. De har dermed alle tidligere være i en *perception choice-process*, hvor de har valgt at tage stoffer, hvilket kan have indflydelse på deres *moral rules* over for at tage stoffer generelt. (Wikström, 2012) Derved kan de altså have færre barrierer eller være mere tilbøjelig til at tage stoffer generelt. Ud over at have prøvet hash og/eller andre stoffer, så var de alle fulde, eller i hvert fald påvirkede af alkohol, da de tog kokain første gang. De var også alle i selskab med andre, som havde prøvet det før og som introducerede dem til det. Disse påvirkninger kan være meget stærke og som Akers skriver, så er det i disse peer-sammenhænge, at den første tilgængelighed og mulighed for kriminel adfærd typisk opstår (Akers, 1994). Særligt for Freja var denne påvirkning tydelig. Det var et stort skridt for hende at tage kokain og det at hun blev introduceret til det af en, hun var fortrolig med, var essentielt for det valg. På trods af at hun altid havde været imod stoffer og prædiket til andre om, hvor farligt og dumt det var, så blev dét, at hun var sammen med en, som hun var forelsket i, og som tog det, når de var sammen, afgørende for hendes valg. Hun beskriver det som:

"Og så tror jeg bare, at vi snakkede så meget om det, og hun fik lige som forklaret mig, at...

"jamen, det er jo slet ikke farligt!", og så var det som om, at alle de fordomme, jeg havde for kokain, de bare blev visket ud, ligesom de venner, man sådan er vokset op med, der ryger lidt tjald og siger: "Phu, det er bare planter!" sådan en date havde jeg (...) Så på en eller anden måde, så blev det bare mindre og mindre farligt, og så måtte jeg prøve det." (Freja, s. 2)

Freja havde altså en person, som var meget tæt på hende, og som hun endda var forelsket i, som afmystificerede kokain på en måde, som fik Freja til at føle, at det ikke var så farligt, som hun troede. De havde drukket øl en hel dag sammen og Freja undrede sig over at hendes kæreste kunne holde sig frisk og samtidig ikke virkede markant anderledes, end hun plejede. Kæresten fortalte, at hun kunne holde sig frisk fordi hun havde taget kokain. Freja havde ikke bemærket, at kæresten var påvirket af kokain, hvilket bekræftede Freja endnu mere i, at det ikke var så slemt, som hun troede at tage kokain (se Freja i bilag A). Akers beskriver denne form for læring som *differential association*. I Frejas tilfælde, er det særligt det tætte forhold eller *intensity*, som i Akers forstand påvirker hendes

definitions af kokain, fra at være et meget farligt stof, til at være noget hun måtte prøve (Akers, 1994).

Freja er den af mine informanter, hvor denne indflydelse er mest tydelig, men for Camilla var det personlige forhold til én der tog det også centralt. Hun beskriver at:

"Og det gjorde jeg egentlig, fordi jeg var sammen med en fyr på det tidspunkt, som havde fortalt mig, han havde gjort det..., og så havde vi snakket lidt om det, sådan frem og tilbage, og så sad vi en eller anden dag og drak nogle øl herhjemme og så spurgte jeg ham, bare sådan, om det var noget, han kunne få fat på igen" (Camilla, s. 3)

Dette var dog ikke første gang, at hun havde fået rykket ved hendes opfattelse af kokain, hun beskriver at hun tidligere:

"...bare var nysgerrig, og det var nok fordi, at jeg havde en god veninde på det tidspunkt, som havde eksperimenteret meget, som havde eksperimenteret med mange forskellige ting, altså både fra almindelige, at ryge en joint, til MDMA og sådan nogle ting, hvor at jeg var nysgerrig, jeg snakkede med hende om, hvordan hun havde det, og hvorfor..." (Camilla, s. 4)

Camilla havde altså først fået rykket ved hendes *definitions* ved *differential association* i et tidligere bekendtskab (*priority*) som hun kendte godt (*intensity*) og som kunne åbne den verden for hende (Akers, 1994). Denne måde at lære kokainen at kende på (uden selv at prøve det), giver en anden relation til kokainen, end den man ellers kan have fået gennem mere formynderiske kilder, og noget som flere af mine informanter beskriver at have oplevet. Det kan være udtryk for en vis udbredelse af kokain, som jeg vil komme ind på senere. Hun beskriver dog, ligesom Freja, at det først er under forholdet med kæresten, som hun vidste gjorde det, at det blev en reel handlemulighed eller et *action alternative* i Wikströms terminologi.

Påvirkningen fra venner og tætte relationer, var også vigtig for Benjamin, i forbindelse med den første gang han prøvede kokain. Han havde i sin ungdom haft svært ved at finde venner, men da han begyndte at stå på skateboard, mødte han unge med samme interesse, som han brugte meget tid med. Han beskriver, at det var noget han prøvede, da han så dem gøre det, og blev nysgerrig nok til, at han valgte at gøre det sammen med dem (Benjamin s. 2). Det var dog ikke noget han gjorde særlig mange gange, og beskriver at det først var som 22-23 årig at det blev en mere bevidst og selvstændig beslutning:

”Det var noget jeg fik prøvet af der som 17-18-årig, men blev så noget vi overhovedet ikke gjorde. Men da jeg så var en 22-23 år gammel, blev mindre afskrækket omkring stoffer – du ved der har altid kørt en skræmmekampagne imod de stoffer, som er normale i det her samfund – der fik jeg et lidt mere afslappet forhold til det. Så begyndte jeg måske at gøre det lidt oftere.” (Benjamin s. 3)

Benjamin beskriver altså her hvordan at da hans *crime specific moral rules* angående stoffer ændrer sig fra 17-18 års alderen til 22-23 års alderen. Benjamin accepterer ikke samfundets regler angående stoffer, han mener ikke nødvendigvis, at kokain skal være lovligt, men han mener, at samfundets fremstilling af farligheden ved kokain, ikke stemmer over ens med virkeligheden. Han ser ikke stoffer som noget intrinsisk negativt eller skadeligt, og derfor ikke noget intrinsisk forkert i at tage dem (Benjamin, s. 27-28). Når det at tage stoffer er acceptabelt ifølge Benjamins *moral rules*, samt at handlinger (*actions*) ifølge Wikström bedst forklares som moralske handlinger styret af individets *moral rules*, er denne afvisning af samfundets holdning til stoffer, og hans egen vurdering af det at tage stoffer, af stor betydning for individets *perception-choice process* (Wikström, 2012). Adam udtrykker en lignende holdning til lovgivningen og samfundets regler omkring stoffer. Der er dog 2 elementer, der er vigtige at holde for øje. De mener ikke nødvendigvis, at kokain skal lovliggøres, da der ifølge dem er mange der ikke ville kunne styre det, men det mener de godt, at de kan. De kan stadig få skyldfølelse (*guilt*) og føle skam (*shame*) ved brugen af kokain, og de er faktisk de mest forbrugerbevidste af mine informanter, hvilket jeg også vil komme ind på senere.

Som nævnt var de alle påvirket af alkohol, første gang de tog kokain (og i stort set alle andre tilfælde). Wikström beskriver denne påvirkning som *momentary personal factors*, hvilket påvirker deres evne til at udføre *self-control*, hvilket er den sidste barriere i deres *perception-choice process* (Wikström, 2012), og alle informanterne giver udtryk for, at kokainen også ved videre brug er tæt forbundet med alkoholen og festen. Andre *momentary personal factors*, såsom stress og dårlig perioder med lavt selvværd, har dog også påvirket nogle af mine informater. Freja og Emil, som begge er stoppet med at tage kokain og dermed har en mere retrospektivt vinkel på deres kokainforbrug, beskriver begge, at den periode de tog kokain i, var en periode, hvor de generelt ikke havde det godt, og at valget om at tage kokain var påvirket af deres tilstand i den periode. Særligt for Emil var denne faktor vigtig, og adspurgt hvorfor han søgte den følelse han fik af kokainen, svarer han:

"Ehm... det var jo pga. min fortid med min selvtillid måske ikke var særlig høj... særlig stor på daværende tidspunkt af mit liv, hvor jeg kun var en skygge af mig selv... i og med det, som jeg havde gået igennem med den ulykke, jeg havde haft... så følte jeg måske, at det gjorde mig til det, jeg var engang og det kunne det ligesom hjælpe mig med at få mig op." (Emil, s. 9-10)

Den positive oplevelse af virkningen, er naturligvis også en af de centrale grunde til at fortsætte med at tage det, men det var bestemt også en medvirkende faktor til, at han valgte at prøve det. I og med at han følelsesmæssigt har været i ubalance, har han heller ikke haft tilstrækkelig *self-control* til, at han har kunne afvise tilbuddet. Han har samtidig været på en ferie med folk som gjorde det, hvilket har udsat ham for en *criminogenic exposure*, som han ikke har kunnet modstå.

Motivationen for alle mine informanter har tydeligt været af en *temptation* karakter, og de udtrykker også alle en følelse af, at det farlige og forbudte ved at tage kokain har været spændende, hvilket ikke er et punkt, jeg vil gå nærmere ind i. Deres moralske filter er blevet påvirket af relationer (*differential association*) og deres egne moralske værdier (*moral values*), hvilket har gjort det at tage kokain til en reel handlemulighed (*action alternativ*). Da det er første gang, har de alle foretaget en *rational deliberation*, hvor blandt andet *monetary personal factors* så som alkohol har påvirket deres endelige valg om at tage kokain.

Det sociale aspekt:

De fleste af mine informanter beskriver, at det sociale har, eller havde, en stor indflydelse på deres kokainbrug. For Ditte var det særligt samspillet mellem det sociale og det situationelle, der dikterede hendes handlinger. Hun kom ind i et miljø, hvor kokain var normen, og hvor det i mødet med menneskerne åbnede en anden tilgang til stoffer, end den hun kendte. Hun beskriver at:

"...jeg kan fortælle dig at der hvor det er noget jeg ligesom gør flere gange, det er faktisk min arbejdsplads jeg har, hvor det var i sådan et miljø. Jeg arbejdede på et værtshus i Århus, hvor det ligesom bare var, jeg vil ikke sige normalt... jo, det var sgu egentlig rimelig normalt, det var ikke sådan noget alle gjorde, men det var noget man ligesom vidste var tilgængeligt, og så er det klart at i forbindelse med at man arbejder et eller andet sted, så får man også en omgangskreds, eller en anden måske end den man kommer fra ikke, og man møder nogle nye mennesker, og man er sådan lidt... jeg kan godt lide menneske og så ja, det var egentlig dér." (Ditte, s. 6)

Ditte arbejdede og befandt sig meget i et normativt parallelsamfund, hvor tilgangen til stoffer var en anden, end den hun kendte. Gennem de mennesker hun lærte at kende, lærte hun også kokainen at kende, og det blev en del af de muligheder, der var tilgængelige. Akers beskriver dette under *social structure* i *SSSL-modellen*, hvor at *peer groups*, *leisure groups*, *colleagues* og *work groups* alle som en del af *Differential Social Location*, kan påvirke et individs opførsel og kriminelle handlinger (Akers, 1994). Ditte bruger både meget fritid og meget arbejdstid på denne bar, og det sociale miljø har derved promoveret brugen af kokain i en tilstrækkelig grad til, at hun har takket ja til de tilbud hun har fået. Ditte fortæller som nævnt, at hun aldrig har takket nej til kokain, når det er blevet tilbudt med mindre, at hun har været eller skulle på arbejde. Hun har dog heller aldrig betalt for det, så det er udelukkende noget, hun har gjort, fordi de sociale rammer tilbød det. Brugen af kokain stoppede også brat, da hun ikke længere befandt sig i miljøet. Hun beskriver at:

"...men det skal også lige siges at jeg siger op på den her arbejdsplads, og så rejste jeg til Frankrig og boede, så det stoppede jo sådan lidt... Altså jeg var jo ikke en del af det der miljø længere, og så på den måde så var det helt naturligt at det bare stoppede, men alle de gange... Jeg tror det stoppede meget brat." (Ditte, s. 12)

Siden har hun ikke taget det. Dittes forbrug var altså et meget direkte resultat af de omgivelser og det miljø, hun kom ind i. Dette miljø var dog et miljø, som eksisterede uafhængigt af hende. For flere af mine andre informanter har det sociale manifesteret sig på en anden måde.

For Adam, Benjamin, Camilla og Freja var den sociale kreds allerede til stede. Det var ikke et miljø de kom ind i, hvor at kokainen allerede var en del af det. Som nævnt var det for Camilla noget, hun gjorde en gang i mellem med sin gamle kæreste, og det samme gør sig gældende nu. Det er kun noget hun gør sammen med sin kæreste og ikke voldsomt tit. Det er derfor ikke en definerende kvalitet ved deres forhold og sociale sammenværd. Hun beskriver, at hun stadig tager kokain fordi han også tager det, og at det er noget, de kan gøre sammen, når det kun er de to, der er ude (Camilla, s. 6-7). Det er altså et supplement til deres sammenværd, frem for et direkte resultat af deres sammenværd. Benjamin bruger kokainen på samme måde. Benjamin lægger stor vægt på det sociale, hvilket kommer til udtryk flere gange under interviewet. Spurgt til hvilke rammer han tager kokain i, svarer han:

"I sociale rammer, men jeg synes det er meget vigtigt, at det er menneskerne og oplevelsen jeg har sammen, der gør det, og ikke det, at man skulle kunne holde længere i byen. Så derfor så typisk, hvis vi har været to, tre, fire, som alle sammen har lyst til det, så starter vi aftenen med at spise noget mad og drikke nogle øl og sådan noget." (Benjamin, s. 7)

Han beskriver efterfølgende, at det er fællesskabet ved at tage stoffet sammen, og at det dermed er en oplevelse og tilstand, som man deler sammen i løbet af aftenen (Benjamin s. 8). Dog er rusen naturligvis også en faktor og han opsummerer ved at sige:

"Ja, det handler om, det handler om rusen, og det, at ha' rusen sammen med sine venner."
(Benjamin, s. 13)

Denne form for brug og socialisering skaber en form for *commitment* i den sociale kreds, overfor det at tage kokain. Som beskrevet kan denne *commitment* give den eller de andre, som han har taget det med, en forventning om at man er villig til at tage det igen (Becker, 1963). Man kan altså føle sig forpligtet til at gentage den kriminelle handling, fordi at man har gjort det (succesfyldt) tidligere. Det fremgår ikke af mine interview, hvorvidt Camilla og Benjamin føler denne form for forpligtelse, men man fornemmer, at der skal et bevidst fravalg til fra deres side, hvis de skal stoppe med at tage det. Dette påvirker naturligvis det *perception-choice* valg, som de i den givne situation skal foretage. På det punkt hvor de er nu, er det at tage kokain klart en del af deres *action alternatives*, men deres *process of choice* er også påvirket - netop af denne *commitment*. Det betyder dog ikke, at det ville være svært at fravælge kokainen, men noget skal aktivt påvirke enten deres *moral filter*, og dermed gøre at det ikke længere er et *action alternative*, eller deres *controls*.

Dette blev tilfældet for Freja. For Freja og Adam var det sociale, som nævnt, også noget som eksisterede før og uafhængigt af kokainen, men i modsætning til Benjamin og Camilla, så var og er kokainen ikke noget, der hører en bestemt vennekreds til. Adam fortæller at:

" jeg synes, at jeg i mange vennegrupper har oplevet, at der har været én eller flere personer, som har lidt samme forhold til det, som jeg har. Så jeg har venner i forskellige vennegrupper, som jeg kan gøre det med." (Adam, s. 10)

Det, at kokainen ikke er forbundet med én bestemt vennekreds, gør, at der ikke er et *commitment* på samme måde med Benjamin og Camilla. Der kan stadig være en *commitment* effekt over for enkelt personer i de forskellige grupper, men det kan være nemmere, at sige fra over for

enkeltpersoner, og man risikere ikke en udelukkelse fra en gruppe. Dette gør Adams valg om at tage kokain til en mere selvstændig beslutning. Hans *perception-choice process* er derfor mindre påvirket af gruppedynamikker og *commitment* til disse. Han er heller ikke udsat for den sammen *differential social location* (hvilket Wikström refererer til som *Criminogenic exposure* (Wikström, 2012)) som Ditte. I modsætning til Benjamin og Camilla så beskriver Adam også, hvordan de nogle gange har været 2 i et selskab på 6 personer, som har ville tage det, og hvor de andre i selskabet ikke måtte vide det (Adam, s. 11). De måtte skjule det, fordi det ikke var socialt acceptabelt blandt resten af selskabet. Denne mere selvstændige brug af kokain kommer til udtryk flere gange i interviewet, og det selvstændige i beslutningen, kan gøre det nemmere at fravælge kokainen. Adam er, som nævnt, den eneste af mine informanter der af moralske grunde, har haft perioder, hvor han meget bevidst ikke har taget stoffer, hvilket jeg kommer ind på senere.

For Freja var forholdet mellem det sociale og kokainen meget lig Adams, hun beskriver at:

"jeg er bare inde i sådan virkelig stor gruppe, så, så der kender man bare hinanden du ved, så er der kærester og kæresters venner og sådan nogen, og så har vi lige som fundet hinanden på tværs over denne her store omgangskreds, så, så vi er egentlig... altså bare alle sammen lidt bekendte i forvejen, men er jo så blevet sindssygt tætte pga. stofferne, men... altså vi kendte hinanden i forvejen." (Freja, s. 10)

I Frejas tilfælde er det altså kokainen, der skaber fællesskabet. De ved, hvem hinanden er, men det er stofferne der bringer dem sammen, og det er det de har til fælles. Denne form for fællesskab beskriver Anne-Stina Sørensen som et *neo-tribalt fællesskab* (et begreb hun låner fra Zygmunt Bauman) hvor følelsen af tryghed, som det giver at være sammen, er hele formålet med fællesskabet, og at kokainen bliver det, der skaber fællesskabet, og fællesskabet gør det nemmere, at undskylde eller føle sig tryk i det man gør (Sørensen, 2001). Frejas brug af kokain er det tætteste mine informanter kommer på at beskrive en subkultur. Hun beskriver, hvordan det i deres kreds bliver så normaliseret og accepteret at tage kokain, at man til fester kan sidde og kaste rundt med poser med kokain og tage det på bordet foran alle andre (Freja, s. 10). Denne form for normativitet, kan minde om den, som Ditte beskriver, også var herskende på den bar, som hun arbejdede på. Forskellen er, at i Frejas tilfælde er det kokainen, der har skabt fællesskabet, og for Ditte er det selve baren. Da det er kokainen og ikke en bestemt bar, der er rammen for fællesskabet, er det i højere grad accepteret i Frejas fællesskab. Via dette fællesskab skaber de altså deres egen *criminogenic*

settings, hvor at de *moral norms* der eksisterer, frigøre kokainen fra de *moral rules*, der eksisterer uden for fællesskabet. Dette fjerner det element af *shame*, som en person kan føle ved at tage kokain. Det fjerner dog ikke nødvendigvis følelsen af *guilt*, der kan være forbundet (Wikström, 2012). Det var netop også denne følelse, som i sidste ende var med til at få Freja til at stoppe. Hun beskriver, at hun til sidst var så flov og frustreret, at det var disse følelser der fik hende til at indlægge sig selv (Freja, s. 18). Den dag i dag er hun også virkelig flov over den periode i hende liv (Freja, s. 15).

Som den mest erfarne af mine informanter beskriver Freja også, hvordan at det sociale bliver mindre vigtig med tiden:

"Jamen, jeg tror, at det er rigtig vigtigt til at starte med... og efter det, der er det jo stoffet, der har kontrol over én, så er det jo hamrende lige meget, om der står én ved siden af, mens man tager det." (Freja, s. 11)

Den personlige oplevelse af rusen:

Kokain kan ifølge mine informanter give en øget følelse af selvværd og et selvtillidsboost som kan være attraktivt. Benjamin beskriver virkningen som:

" ... Så sker der ikke så meget til at starte med. Så går der lige nogen tid, og så bliver man overskudsagtig, man bliver glad, imødekommende, man smiler, man føler, at man kan snakke med alle og... selvtillids-boost, og selvfølgelig også energi-boost, ikk'! Klar på en dans, eller hvad der ellers måtte byde sig." (Benjamin, s. 7-8)

Denne beskrivelse går i grove træk igen hos alle mine informanter og stemmer også godt overens med indenrigs- og sundhedsministeriets redegørelse fra et ekspertpanel om kokainbrug (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Maj 2010). De beskriver en virkning, som ikke kommer øjeblikkeligt, efter man har indtaget det, men som efter noget tid giver en følelse af velvære, mere energi og en lyst til at snakke. Disse følelser kan være nogle, man mangler, eller har sværere ved at opnå, hvis man generelt er i en svær periode af ens liv. Som nævnt var netop dette en del af tiltrækningen for både Freja og Emil, som begge havde en periode af deres liv med manglende selvværd og livsglæde. De er blandt de 3 af mine informanter, der eksplicit har lagt kokainen bag sig, og de har dermed haft mulighed for at se tilbage på den periode i deres liv og reflektere over hvordan de havde det. I

Wikströms forstand vil det have været vanskeligere for dem i den periode, at afvise kokain og kokainen vil fremstå mere attraktivt for dem. De har altså en øget *crime-propensity* over for det at tage kokain, både i kraft af et svagere *moral filter* og en reduceret evne til at udøve *self-control* (Wikström, 2012). Når kokainen på den måde kan få nogle ønskværdige følelser frem, eller overskygge mindre ønskværdige følelser, giver indtagelsen en positiv oplevelse af kokainens effekt. I Akers' begreb om *positive reinforcement* er dette en *nonsocial reinforcement*. Derudover er der ikke nogen umiddelbare negative hverken *nonsocial* eller *social punishers*, da mine informanter beskriver, at man ikke får nævneværdige hverken fysiske eller psykiske tømmermænd. For Freja og Emil giver kokainen (om end kortvarigt) en følelsesmæssig positiv oplevelse, og disse positive oplevelser samt de manglende negative konsekvenser, giver dem en *positive reinforcement* i det at tage kokain, som gør det sværere at fravælge og mere ønskværdigt at tage (Akers, 1994).

For Ditte har kokainen ikke været forbundet med en negativ eller nedtrykt periode i hendes liv, og hun har generelt ikke haft problemer med selværen eller selvtilliden. Kokainens virkning på disse følelser har derfor ikke været af lige så stor en betydning for hendes tiltrækning til kokain. Hun beskriver virkningen som:

"Men altså stadigvæk hvis jeg tænker tilbage, hold kæft vi har haft nogle fede fester, altså sådan, det har været sjovt ikke. Men altså 'hvilken følelse det har givet mig'? Det har nok givet mig en følelse af kontrol, og så ved jeg jo ikke om det er sådan et selvtillids-boost, det kan det også godt være i nogen sammenhænge, ikke at jeg synes at jeg ikke har noget selvtillid, så jeg ved sgu ikke rigtig... den har måske bare været forstærket. EJ (Griner af sig selv), jeg ved det ikke. Kontrol ville være sådan overskriften tror jeg." (Ditte, s. 7)

Ordet kontrol blev brugt (for mig) overraskende ofte i mine informanternes beskrivelse af kokainens virkning på dem. 3 ud af mine 6 informanter (Camilla, Ditte og Freja) nævner selv ordet kontrol som beskrivende for deres oplevelse af rusen. Grunden til at det for mig var en lidt overraskende beskrivelse var, at jeg altid har forbundet stoffer med det at give slip på en kontrol, hvilket mine informanter også beskriver, at man oplever i forbindelse med andre stoffer (særligt MDMA bliver nævnt). Dette er også den virkning (følelsen af at give slip på kontrollen) som Anne-Stina Sørensen beskriver at hendes informanter oplever på ecstasy. For dem (Sørensens informanter) er det en internalistisk oplevelse, hvor man lukker omverdenen ude, og giver slip på sig selv og sin krop (dog

er det vigtigt at dette gøres i fællesskab med andre) (Sørensen, 2001). Kokainen har altså, ifølge mine informanter, en anden virkning end andre stimulerende stoffer.

De fleste af de informanter som ikke nævner kontrollen, beskriver i større eller mindre grad den samme følelse med andre ord. En beskrivelse der går igen, er, at man bliver meget opmærksom på sine omgivelser. Det skal ikke tolkes som, at man bliver paranoid eller flakkende (tværtimod fremhæver flere af mine informanter, at den slags dårlige oplevelser er særligt sjældne på kokain) men som en nysgerrighed og en lyst til at omgås sine omgivelser, hvilket igen er anderledes end oplevelsen af andre stoffer. Benjamin beskriver dette som:

"...når man er på kokain, og når man er på hash, så er man meget, meget, meget bevist om ens omgivelser og hvordan de reflekterer, eller hvordan du reflekterer de oplevelser. Hvorimod, hvis man tager MDMA eller man tager svampe eller sådan noget, så kan man godt lidt miste grebet omkring de aspekter, og man kan blive sådan helt... på MDMA især kan være næsten total... ja intenst... næsten voldsomt... det hele det kører rundt ud over det hele..." (Benjamin, s. 10)

Det skal nævnes, at Benjamin er den eneste, der også beskriver virkningen af hash på denne måde.

Som nævnt, har alle mine informanter taget kokain i forbindelse med, at de drak alkohol, og som regel i forbindelse med at de er ude i byen, på barer/bodegaer, eller til fest. Der er særligt her, at kontrollen, sammen med den opkvikkende effekt, er vigtig for dem. De beskriver, hvordan de på en aften ude, kan være blevet relativt fulde og måske mærke den sløvende effekt som alkohol kan have, men ved at tage kokain bliver de mere klare og friske både i hovedet og kroppen, og de kan endda føle sig mere ædru. Dette giver en følelse af kontrol, som de ikke ville have på alkohol. Adam beskriver, at han nyder alkoholen, men at man hurtigt kan blive for fuld, og så er kokainen en måde at blive ædru og klar i hovedet på:

"jeg kan også godt li' at sidde med et glas vin for mig selv, eller et glas whisky, fordi jeg godt kan li' smagen – jeg går meget op i det. Så hvis jeg sådan kunne skifte kokain ud med at kunne få lov til at drikke al det alkohol, jeg ville hele aftenen, og så gå tilbage til at blive ædru, når jeg skulle i byen, så ville jeg gøre det." (Adam, s. 9)

Ligeledes beskriver Freja:

”Så når man sidder dér på det 5. tequila shot og alle folk de sidder og hænger, og sover... så er det bare det bedste i hele verden, at man lige kunne gå ud og tage en bane kokain, og så var man helt klar i hovedet igen.” (Freja, s. 6)

Denne beskrivelse går meget konsekvent igen hos mine informanter. De fortæller, hvordan at de kan drikke mere og bedre styre deres brandert, når de har mulighed for at tage kokain i løbet af aftenen. I modsætning til den måde Anne-Stina Sørensen informanter bruger stofferne på, er rusen altså ikke på samme måde formålet med at tage stofferne. Kokainen bliver på nogen måder et redskab til at gøre byturen og branderten længere og bedre, i modsætningen til at rusen bliver målet i sig selv. Når man som Ditte beskriver, kan drikke 10 øl mere på en aften men samtidig føle en større kontrol over sig selv, så bliver kokainen et redskab, der kan forlænge og forbedre en aften ude, og dermed undgår man, at måtte gå hjem fra en hyggelig aften ude på grund af fuldskab (Ditte, s. 6).

Igen bliver Akers begreb om *positive reinforcement* relevant i deres gentagne brug af kokain. Når Akers beskriver, at en kriminel handling afhænger af tidligere oplevelser, hvilken situation de i nu'et befinder sig i, og hvad de forventer, der vil være udfaldet af fremtiden og deres handlinger, bliver informanters tidligere oplevelser på kokain vigtig for deres beslutning (Akers, 1994). Når mine informanter tidligere har oplevet, at de på en ønskværdig aften ude, har kunnet forlænge, og i deres øjne forbedre en aften ved at tage kokain, er de blevet *reinforced* i de positive virkninger af kokainen. Når de så en anden aften sidder i en lignende situation, og måske kan mærke den sløvende effekt af alkohol, eller bare kan huske hvordan de tidligere har været meget friskere i en lignende situation, bliver muligheden for at genskabe denne følelse attraktiv. Da de samtidig ikke har oplevet tilstrækkelig med *punishers* i tidligere situationer, forventer de heller ikke disse ved den nuværende lejlighed. Dermed opstår der en *positive reinforcement* i valget om at tage kokain i den nuværende situation (Akers, 1994).

Denne i nogen henseender begrænsede effekt af kokain (sammenlignet med andre stoffer), kan muligvis være med til at gøre kokainen både mere og mindre farligt og vanedannende end andre stoffer. Freja, som jo endte i det, der kan minde om et misbrug, beskriver, hvordan det kan gøre kokainen mere vanedannende end andre stoffer:

"...Og så tror jeg også, at det er nemmere, at blive afhængig... altså jeg véd, det er nemmere at blive afhængig af kokain, fordi at man stadig væk føler sig så normal, så det er jo ikke som om, at man ændrer sig vildt meget, og alligevel så ændrer man sig bare nok." (Freja, s. 8)

Freja beskriver altså, at der kan være en større risiko for at blive afhængig af kokainen netop fordi, at effekten kan forekomme relativ begrænset i forhold til for eksempel MDMA, og at rusen ikke har samme psykedeliske og virkelighedsændrende virkning. Da mine andre informanter ikke har været ude i samme forbrug som Freja, har dette ikke været en bekymring, der er kommet op. Ditte har dog reflekteret over, hvorfor hun stoppede, og for hende var oplevelsen lidt en anden. Hun beskriver:

"...men min oplevelse af at tage kokain var meget sådan... igen jeg har været fuld, men den har bare været meget sådan 'clear', jeg synes bare det gav mig ikke så meget, jeg tror også det var derfor jeg stoppede med det, men min opfattelse af det, hvis jeg husker sådan tilbage og folk spørger hvordan det var, så har det været... så har det bare været sådan at jeg har følt mig klar i hovedet. Det er ligesom... ja det er det." (Ditte, s. 6)

Jeg vil dog minde om, at Ditte stoppede i forbindelse med, at hun flyttede fra de omgivelser hun var i, og til Frankrig hvor det ikke var tilgængeligt for hende på samme måde. Hun beskriver derfor, at valget om at stoppe dengang, ikke var fordi, hun ikke fik så meget ud af det, men at dette er en refleksion, hun siden har gjort sig, og at det måske er derfor, hun ikke har gjort det siden. Ditte har aldrig prøvet MDMA, hvilket hun heller ikke har nogen interesse i, men hun ryger stadig hash en gang i mellem.

Disse lidt forskellige oplevelse af hvordan og hvorvidt effekten tiltrækker, giver mig indtrykket af, at der er personlige præferencer, der spiller ind, og gør nogle mere *crime prone* (i Wikströms forstand) over for at tage kokain end andre.

Overordnet kan der være nogle personlige forhold som i perioder og i relation til bestemte individer, gør kokainen mere tiltrækkende for nogle end for andre. Dog har kokainen en lidt lavpraktisk virkning, som redskab til at gøre en aften både længere og med en følelse af større friskhed. Da indtagelsen typisk er sket i forbindelse med alkohol, og virkningen har givet en ønskværdig effekt i relation til alkoholen, kan man forestille sig, at kokainen på dette område har potentiale til at være

tiltalende for mange, der nyder at tage i byen. Dette giver potentielt kokainen en bred appel, da alkohol og byture må betragtes som relativt almindelige i Danmark.

Tilgængelighed:

Som en logisk nødvendighed er tilgængeligheden af kokain en forudsætning for, at indtagelsen af kokain overhovedet kan finde sted. Men hvor relevant er tilgængeligheden, hvor tilgængeligt er det egentlig, og hvor stor en betydning har tilgængeligheden for valget om at tage kokain? Ifølge mine informanter har graden af tilgængelighed stor indflydelse på deres valg.

Alle mine informanter fortæller, at beslutningen om at tage kokain typisk er noget, der sker i løbet af en aften ude (med udtagelse af Emil som givet hans måde at tage det på, ikke har været inde på dette punkt). De beskriver, at det er en relativt impulsiv beslutning, som er meget situationsbestemt. Som nævnt har de stort set altid være sammen med andre og stort set altid været fulde. Den typiske aften hvor de tager kokain er altså en aften ude hvor der drikkes alkohol, og hvor der er andre til stede i selskabet, som også er interesseret i at tage det. Adam beskriver eksempelvis (som nævnt tidligere) en nytårs aften, hvor en ven og ham tog det:

”Altså, vi skulle også engang skjule det nytårsaften, hvor vi var seks i alt, der var to, som skulle tage det, og det var med kærester, (...) Så var det mig og en af mine venner, der skulle tage det. Vi skulle så ned på gaden, hvor vi skulle købe det, så skulle vi tage det ude i køkkenet uden at det blev opdaget...” (Adam, s. 11)

Adam og hans ven fik altså en lyst i løbet af aftenen til at tage det, og skulle så ned og købe det gennem en dealer, som de havde et nummer på. Dette er en meget typisk beskrivelse for mine informanter. Det er altså som regel ikke premediteret eller planlagt, men en mere eller mindre spontan beslutning som træffes i løbet af aftenen. Den måde at tage det på stiller relativt store krav til graden af tilgængelighed, da efterspørgslen er relativt øjeblikkelig og det skal udbuddet dermed også være. Kokainen er altså, som regel, ikke er noget der er købt lang tid i forvejen med en forventning om, at det skal bruges i weekenden (med undtagelser). Dette tyder på at tilgængeligheden er meget relevant, da behovet ofte er så impulsivt.

Der er 3 måder, hvorpå mine informanter skaffer kokainen, som enten er en direkte kontakt til en dealer, gennem venner som enten har det, eller har et nummer til en, der har, og den sidste måde

er at købe det af dealere, som sælger på gaden. For mine informanter har de typisk anskaffet sig kokainen gennem en af de to første muligheder.

3 ud af 6 (Adam, Camilla og Freja) har selv et telefon nummer på en dealer, som de kan skrive til og så bringer kokainen ud i nærheden af, hvor mine informanter befinder sig på det givne tidspunkt. Adam beskriver dette koncept som sammenligneligt med en pizzamand (Adam, s. 6), og fortæller, hvordan han køber det:

"...igennem en dealer, som kører rundt omkring. Så-eh... de skifter telefonnummeret, og beholder ens telefonnummer, og så skriver de typisk i starten af weekenden: "Nu kører jeg", og så skriver man..., og så finder man ud af det..., og så kommer de forbi." (Adam, s. 6)

Som Freja vurderer, så er denne måde at afskaffe sig kokainen meget nem:

"Og så kom der en bil med unge gutter kørende med det. Altså, det bliver ikke nemmere – det gør det simpelt hen ikke." (Freja, s. 4)

Hvis man har et sådant nummer, må kokainen altså betragtes som meget tilgængelig. Hvor nemt det så er at få adgang til et sådan nummer, er svært at vurdere, men det er, som beskrevet tidligere, veldokumenteret, at der igennem de sidste 20 år har været en støt stigning i antallet af kokainbrugere både i Europa og Danmark, samt at der er kommet mere kokain til både Europa og Danmark (se (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Maj 2010) (Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug, 2009) (Sundhedsstyrelsen, 2014)), selvom der muligvis er tale om en stagnering siden 2010. Når priserne, som nævnt tidligere, samtidig er faldet, kan det tyde på, at udbuddet er steget endnu mere end efterspørgslen. Disse udviklinger gør det mere sandsynligt, at et sådant nummer er tilgængeligt gennem bekendtskabskredse.

Mine 3 øvrige informanter har hovedsagelig fået deres kokain gennem venner og bekendte. Dette betyder dog ikke, at de ikke har kunne afskaffe det af mere direkte veje, som Benjamin beskriver:

"Jamen, jeg har primært haft nogle venner, der har skaffet det. Men jeg har både oplevet, at man er blevet tilbudt det i byen, og jeg har også oplevet, at der er nogen, som har solgt, fx hvis man køber hash på gaden, dog aldrig på Christiania, men ehh... nogen, der har spurgt, at hvis man lige skulle have et eller andet, at så kunne man lige få et telefonnummer og sådan nogle ting, så-eh, ja, det vil jeg sige, det er rigtig nemt at tilgå." (Benjamin, s. 4-5)

Generelt svarer 4 ud af de 6 informanter, at det er rigtig nemt at købe kokain. Af de 2 som svarer, at de ikke mener, det er så tilgængeligt, er den ene Camilla, som over de 2 år hun har taget det, alligevel har haft 2 forskellige telefonnumre på sælgere, som kører rundt med det (Camilla, s. 5). Den anden er Emil, som efterspurgte det i Sydjylland for over 10 år siden, og som også fandt frem til en sælger, men prisen var i hans øjne for høj (Emil, s. 6). Som nævnt er det både blevet billigere og mere tilgængeligt siden. Jeg mener derfor, det er rimeligt at betragte kokain som meget tilgængeligt, særligt i de største byer.

Der er mig bekendt ikke lavet nogen undersøgelser, der kan give en direkte kausal effekt mellem større tilgængelighed og et øget antal forbrugere. Men det at man kommer i kontakt med stoffet gennem venner, og både får mulighed for at anskaffe det gennem venner, samt at dele ud af og modtage kokainen af venner i byen, leder ifølge Parker, Williams og Aldridges rapport fra 2002 til en øget normalisering, hvilket kan føre til en mere udbredt brug (Parker, Williams, & Aldridge, 2002). De har opstillet tilgængeligheden som den første af 5 nøgledimensioner af normalisering, og her ser de, at kokain har den største stigning i tilgængeligheden og det kombineret med fald i priserne leder tilsyneladende til en stigning i forbruget (Parker, Williams, & Aldridge, 2002). I Kristian Parkins rapport fra 2015 beskrives det, at denne udviklingen er forsat (Parkin, 2015).

Vigtigheden af tilgængeligheden er ligeledes noget, mine informanter lægger vægt på. De beskriver alle enten direkte eller indirekte, at tilgængeligheden er afgørende for om de tager kokain. Tilgængeligheden påvirker valget om at tage stoffer på 2 måder. Hvis man har besluttet, at man gerne vil tage kokain, er tilgængeligheden muliggørende for dette, som Benjamin beskriver:

"Problemet er netop ved det, at de mennesker, der har taget en beslutning om, at de skal have de her stoffer alligevel, de har så nemt ved at få fat i det, at det går de simpelthen bare ud og gør."

(Benjamin, s. 27)

Det er altså, ud fra det mine informanter fortæller, af stor betydning hvor tilgængelig et stof er, når en person har besluttet sig for at tage det pågældende stof. Det kan dog også være afgørende for, hvilket stof man tager. Kokain er efter Hash (og muligvis amfetamin, det variere afhængigt af undersøgelsen) det næst mest tilgængelige stof (Sundhedsstyrelsen, 2014). Dette gør det også mere sandsynligt, at det er dét stof, som bliver introduceret for. Som nævnt i afsnittet om betydningen af

det sociale, så var tilgængeligheden af kokainen for Ditte, afgørende for om hun tog det, samt at det var det stof, som hun tog. Som hun vurderer:

"Altså fordi så havde jeg aldrig været et sted hvor at det var. Jeg har aldrig opsøgt det selv, så det er bare noget som ligesom lige er..." (Ditte, s. 23)

I visse tilfælde kan kokainen endda være et stof, som brugeren må 'nøjes' med. Dette har været tilfældet for både Adam og Benjamin, og særlig Adam som fortæller at han foretrækker MDMA, har kokainen været andet valget:

"...vi havde prøvet at tage noget MDMA, som vi havde stor succes med, men vi kunne ikke få noget. Så kunne vi så få noget kokain og prøve det – og det gjorde vi så. Det var en ganske positiv oplevelse også – ikke helt det, som vi havde håbet på, men det var ok." (Adam, s. 2)

Kokainen kan altså på grund af tilgængeligheden blive en erstatning for andre stoffer, hvilket er med til at udbrede det, og kan danne nye brugere, som ellers ikke ville have fået erfaringer med det. Da kokainen som nævnt både er mere farlig (dødsfald kan indtræffe ved mindre doser) og mere vanedannende end de fleste andre sammenlignelige stoffer, er dette desuden med til at øge risikoen for overdosis og afhængighed (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Maj 2010).

I Wikströms terminologi kan tilgængeligheden altså gøre kokain til et *action alternative* for et individ, selvom det måske ellers ikke havde været det (Wikström, 2012). Det kan argumenteres at *perception choice processen* ved denne situation allerede er truffet under den bredere forståelse af stoffer, men som Anne-Stina Sørensen også beskriver i hendes rapport, så har forskellige stoffer ofte forskellig appel, og dermed kan kokainen blive en del af et individs præferencer netop på grund af tilgængeligheden (Sørensen, 2001). Derudover gør tilgængeligheden det også mere sandsynligt, at personer som Ditte bliver stillet i en situation, hvor det bliver et *action alternative*, som ellers ikke havde truffet en beslutning om at tage stoffer, men hvor tilgængeligheden skaber en øget *criminogenic exposure* (Wikström, 2012).

Tilgængeligheden kan altså betragtes som meget relevant, for den måde mine informanter tager kokainen på, og de har generelt en oplevelse af, at kokainen er meget tilgængelig, hvilket forskningen også viser, og tilgængeligheden har ifølge mine informanter en stor indflydelse på deres valg om at tage kokainen.

Opsamling på Del I:

Som opsamling på hvorfor en 'almindelig' person vælger at tage kokain, og hvorfor det udvikler sig til et rekreationelt brug, er der altså flere indflydelsesrige aspekter. Generelt er deres initiale interesse blevet vækket af enten nysgerrighed eller en lyst til at 'eksperimentere'. Allerede inden de har prøvet det første gang, er deres *definitions* omkring kokain som regel blevet påvirket af folk i deres omgangskreds. Disse folk har brudt med nogle af de 'fordomme' og tanker, informanterne ellers har haft om kokain. For de af mine informanter der har været imod eller forbeholdne over for stoffer, har denne introduktion påvirket deres *moral filter* (i Wikströms terminologi) i en sådan grad, at det er blevet et reelt *action alternative*. (*Momentary*) *personal factors* så som alkohol eller lavt selvværd har derefter påvirket deres evne til at udføre *self-control*, hvilket har resulteret i, at de har givet efter. Det sociale har både haft en indflydelse på valget om at prøve det, og valget om at prøve det igen. Visse rammer og normer har ligefrem påskønnet det, og en vis grad af *commitment* er opstået over for dem, de har taget det med. I visse tilfælde er kokainen i sig selv blevet definerende for fællesskabet, og en form for *neo-tribalt* fællesskab er opstået.

De (i mine informanters øjne) positive effekter af kokainen og de manglende *punishers*, giver mine informanter en *reinforcement* i det at tage kokain, hvilket gør effekten af deres *control filter* mindre. Kokainen virker som et eftertragtet redskab til at forlænge og forbedre byture og fest og samtidig er de umiddelbare negative konsekvenser svære at se. Kokainen virker mindre hallucinerende og personlighedsændrende end andre stoffer, hvilket gør, at det kan virke mindre voldsomt og skræmmende. Dette kan forklæde det som uskyldigt og gøre, at deres *moral filter* ikke bliver påvirket i tilstrækkelig grad. Samtidig er det meget nemt tilgængeligt, hvilket givet impulsiviteten i beslutningen er afgørende for, at det bliver en mulighed at tage kokainen. Samtidig kan det også have en indflydelse på at, det er kokainen og ikke andre stoffer, som mine informanter tager. Det er bare det stof, der er der, og har både socialt og personligt tiltrækkende kvaliteter.

Del II

Loven og det 'forkerte':

Mine informanter udtrykker alle, at de er klar over, at deres omgang med kokain er ulovlig i større eller mindre grad. 5 ud af mine 6 informanter har dog ikke læst nærmere på lovgivningen omkring det, eller hvilke strafferammer der er forbundet (Benjamin er den, der har læst mest på det, men det er stadig ikke noget, han er sikker i). Generelt er lovgivningen på området ikke noget, som mine informanter lægger vægt på, eller udtrykker interesse i. Det betyder dog ikke, at de ikke tænker over muligheden for at blive 'taget', eller at det opdages, hvilket Adam som nævnt tidligere er et godt eksempel på. Derimod er det selve det 'forkerte' eller umoralske i at bryde loven, som de udtrykker en vis ligegyldighed over for. Som Adam forklarer, da han bliver spurgt til, om han har haft nogen moralske skrupler over at bryde loven:

"Ja, altså... ehh... ikke så meget, fordi jeg synes ligesom..., da jeg var yngre, der var jeg sådan bange for autoriteter og bange for at bryde regler. Så er det lige som om, at når man får en forståelse af, hvad regler er, og hvorfor de er der, altså så synes jeg, at den regel om, at kokain er ulovligt, er ikke måske for mig..." (Adam, s. 15)

Og han uddyber kort efter:

"Love er sorte og hvide, og det er ikke altid, at de passer perfekt ud over en situation. Der er også nogle gange, hvor det er nødvendigt at køre for hurtigt..." (Adam, s. 16)

Denne reference til færdselsreglerne og en tolkning af at det er relativt almindeligt at bryde dem, går igen hos flere af mine informanter. De udtrykker alle, at de godt kan forstå, at det for samfundets bedste bør være ulovligt, men de mener også, at de som kompetente individer er i stand til at forstå og fortolke de bagvedliggende ræsonnementer ved lovene, og derfor ikke er forpligtet til at overholde dem. Dette ligger meget op ad det som Anne-Stina Sørensen finder i hendes rapport, men hvor at hun tilskriver disse holdninger en permanent suspendering af en særlig form for lovgivning (Sørensen, 2001), så udtrykker mine informanter mere en ret til at tolke på lovens kausale oprindelse, og derved hvornår den bør gælde, og hvornår den ikke bør gælde. Denne måde at retfærdiggøre et lovbrud ved at mene at vide, hvornår og for hvem den er tiltænkt at gælde, antager en ikke-intrinsisk indstilling over for loven. Man kan stadig antage en absolut moralsk overbevisning (hvilket dog på ingen måde er nødvendigt), men loven behøver ikke være repræsentant for disse overbevisninger. Dette kan muliggøre at loven adskilles fra moralen. En sådan adskillelse beskriver

Sykes og Matzas som neutraliseringsteknikken *Denial of injury* (Sykes & Matza, 1957). Mine informanter kan altså undgå at betragte deres handlinger som forkerte ved at adskille bedømmelsen af 'rigtigt og forkert' fra 'lovligt og ulovligt'. De er det, som Sykes og Matza refererer til som *mala en se* og *mala prohibita* (Sykes & Matza, 1957). Det at tage kokain er for mine informanter altså ikke *mala en se*, på trods af at lovgivningen gør det *mala prohibita*.

Det er særligt Adam og Benjamin der eksplicit fortolker loven på denne måde, men alle mine informanter giver i større eller mindre grad udtryk for den samme indstilling til loven. Ditte siger at:

"jeg er bevidst omkring at det er ulovligt, men jeg er samtidig sådan lidt... ja... det sker hele tiden, det sker alle steder så..." (Ditte, s. 23)

Et sådan 'hvis alle andre må, så må jeg også'-argument, bunder i samme tilgang som Adam beskriver, hvor at man vurderer, at et flertal (eller nok) har besluttet, at det ikke er forkert at tage kokain, så er det ikke det, på trods af hvad loven siger.

Emil nøjes ikke med at undskylde handlingen, men giver udtryk for, at den slags lovbrud er noget, man har en ret til. Som han siger:

"... man skal jo aldrig sige nej, man skal ha' lov til at udvide sin horisont..." (Emil, s. 3)

Som Camilla beskriver forholdet til lovgivningen, så kan det, at loven fordømmer noget, som moralsk forkert eller forbudt blot være med til at øge nysgerrigheden og interessen for det:

"Jeg er bare træt af, at du aldrig må noget som helst... og jeg tror, det er den dér også... idé med, at man har lyst til at gøre et eller andet, der måske ikke er ulovligt, men... ja, der måske er ulovligt (...) gøre noget, der er ulovligt, og sådan lidt farligt... så bliver man sådan, ja, det er der ikke nogen, der skal blande sig i, hvad jeg gør..." (Camilla, s. 25)

Denne form for modreaktion på en formynderisk autoritet kan netop opstå, når man som Adam og Benjamin selvstændigt fortolker på loven og de bagvedliggende årsager til dens opståen og formål. Wikströms tager også højde for en sådan tilgang til loven. Når Wikström definere en kriminel handling, som en handling der bryder en *moral rule of conduct* sat af loven, så er det netop ikke en *moral rule*, der stemmer overens med en persons *personal moral rules* eller personens *moral values* (Wikström, 2012).

Det, at mine informanter ikke ser det som forkert at tage kokain, betyder dog ikke, at de mener, at loven er forkert. Alle mine informanter udtrykker forståelse for, og i nogen grad enighed i, at det er ulovligt.

Generelt er lovgivningen altså ikke noget, der har en indflydelse på mine informanters valg om at tage kokain. De udtrykker en holdning til selv at ville vurdere, om de ønsker at, og bør tage kokain, og ser ikke statens moralske regler, som gældende eller 'rigtige' for dem. Derfor bliver den største (hvis nogen) bekymring angående loven, at der er en risiko for at blive straffet, og ikke det 'forkerte' i at man overtræder loven.

Direkte handel med kriminelle:

Som jeg beskrev i afsnittet om tilgængelighed, så har 3 ud af mine 6 informanter typisk købt kokainen gennem direkte kontakt med en sælger, som kommer kørende med varen (Adam, Camilla og Freja). Af de resterende har Benjamin enkelte gange købt det fra en sælger på gaden, Ditte har fået det af venner/bekendte, som hun efter interviewet fortæller er rockere eller forbundet med rockere, og Emil har købt andre stoffer gennem bekendte (kollegaer), som også er dømte kriminelle. De har derfor alle i større eller mindre grad været i kontakt med mennesker som er organiseret kriminelle, og som kan formodes at være i kontakt med kriminelle miljøer. Denne form for direkte kontakt kunne give anledning til en refleksion hos informanterne over det kriminelle aspekt af kokainbrugen og muligvis påvirke følelsen af *guilt* hos informanterne eller deres evne til at udøve *self-control* i Wikströms forstand. *Self-control* er netop relevant, når de moralske normer i ens omgivelser er i konflikt med ens egne *personal moral rules* (Wikström, 2012). Freja, som havde et venskabeligt forhold til sælgerne (hun havde som nævnt fået et lift af dem ved flere lejligheder), beskriver også, hvordan at en verden som kokainsælger ligger meget langt fra hendes værdier:

"Men jeg føler, at... at det er en forfærdelig nødløsning, og være nødt til at sælge stoffer eller at være nødt til at være kriminel... det er jo, det er jo bare så langt væk fra alle værdier, som jeg sætter pris på, og som jeg håber de fleste mennesker sætter pris på, ikk'." (Freja, s. 17)

Men da jeg efterfølgende spørger ind til, om hun ikke har overvejet, at disse værdier kan være blevet brudt eller tilsidesat ved hendes omgang med disse kriminelle, og ved at være deres kunde svarer hun:

"Slet ikke! Jeg har slet ikke tænkt så langt." (Freja, s. 17)

Selvom Ditte identificerer sælgere af kokain som værende en del af et miljø, med værdier meget langt fra dem hun selv sætter pris på, så har hun ikke, i tilstrækkelig grad, forbundet de mennesker hun møder ved salget med de holdninger, hun har til miljøet. Hun beskriver sin omgang med dem som:

"hver gang de kom og skulle give mig stoffer, de der gutter i deres biler, dem var jeg sådan "homie's" med, jeg syntes, de var pisse søde, og var bare sådan "hey gutter, hvilken vej skal i nu fordi jeg skal dér hen, kan i ikke lige tage mig med?", så de har sådan egentlig også kørt mig lidt rundt i København." (Freja, s. 13)

Der eksisterer altså en tydelig dissonans mellem hendes holdninger til miljøet og dem der sælger stoffer generelt og så til de mennesker, hun møder når hun køber sin kokain. Denne dissonans kan til dels forklares ved det, Arendt beskriver som en mangel på *non-instrumentel tænkning* (Arendt, 1998), forstået som en refleksion over det mere generelle i hendes handlinger, og dermed en forbindelse mellem hendes værdier og hendes handlinger. Hun beskriver videre, hvordan at det selviske behov i situationen er afgørende frem for hendes *moral values* (i Wikströms forstand), hvilket jeg kommer nærmere ind på i næste afsnit.

Frejas beskrivelse er en god eksemplificering af den måde, mine informanter generelt beskriver deres møde med kriminelle sælgere, og den måde de forstår deres egne værdier og selvbillede. Adam er, som den eneste der i perioder har stoppet med at tage kokain netop på grund af moralske kvaler, bekymret for, hvem sælgerne er og hvad de er involveret i, men alligevel vælger han at fokusere på, at de virker flinke og læner sig op af et håb om, at de ikke er så 'slemme', hvilket han selv vurderer som en fornægtelse:

"Jeg har også haft mine kvaler med, hvad er det for nogle folk, som man køber det af, man støtter... fordi hvis de er kriminelle, og de skader nogle andre mennesker, så har jeg jo ikke lyst til at købe af dem. Men de virker ret flinke...., altså, og jeg håber – det er jo lidt en fornægtelse – men jeg håber, at de skaffer det på ordentlig vis uden at der er nogen, der skal lide af det." (Adam, s.

10)

Adam beskriver altså både, hvordan at han oplever disse personer som flinke, og at han har dannet sig en forhåbning om, hvordan de opfører sig og handler med deres varer. Samtidig erkender han

dog også, at dette billede ikke nødvendigvis stemmer overens med virkeligheden, hvilket betyder, at hans refleksioner ikke tillader, at han udelukkende vurderer dem på baggrund af deres opførelse over for ham selv.

På trods af at der generelt er en dissonans mellem den måde, mine informanter opfatter sig selv og deres værdier på, og dem de i større eller mindre grad dyrker omgang med i forbindelse med køb af stofferne, så udtrykker flere af dem en form for forbrugerbevidsthed eller overvejelser om, hvor og hvem de køber af. Benjamin foretrækker at købe over nettet (selvom det ikke er sådan han oftest anskaffer stofferne), og når han har købt fra gaden, så er han bevidst om, at han handler med mennesker og et miljø, som han ikke kan identificere sig med:

"Lovgivningen påvirker mig ikke. Men det påvirker mig, at man i en eller anden forstand skal ud og handle med... hvad skal man sige, et menneske, som måske er kriminel på andre planer end... den.

Og så det faktum, at når man handler med en drug-dealer, så handler du altså også med et menneske, der oftest er ligeglad med – og ret kynisk over for, hvilke modtagere, der er" (Benjamin,

s. 18-19)

Disse overvejelser gør også, at han bevidst fravælger en nærliggende mulighed, for at anskaffe sig de stoffer han måtte efterspørge, og spurgt om hvorvidt renheden af stoffet eller kilderne er mest afgørende svare han:

"Mindre suspekter kilder er vigtigst for mig. Jeg bor lige over for en-ehh... eller ret tæt på en rockerborg, og man kunne godt bare gå derover og banke på, men det er jo ikke mennesker, man har lyst til at interagere med... og handle med." (Benjamin, s. 21)

Camilla beskriver, ligesom Benjamin, at hun mener, at det er vigtigt ikke at købe fra hvem som helst, og hun køber derfor bevidst heller ikke direkte fra gaden (Camilla, s. 20-21). Hun beskriver, at hun ikke vil købe fra hvem som helst:

"...at man ikke bare skal have det for hver en pris, at du vil købe det af hvem som helst, og vil give hvad som helst, og så er det lige meget, hvad de laver, og hvad de... hvis de sidder og er ved at... altså, falde fra hinanden, eller et eller andet... altså... så, så det gør jeg ikke." (Camilla, s. 20-21)

Det er dog værd at bemærke, at hun eksemplificerer den hun ikke vil købe af, som en hvor hun tydeligt kan se at personen er ved af falde fra hinanden. Generelt får man det indtryk fra mine

informanter, at jo mere åbenlyst det er for dem, at dem de handler med er kriminelle eller ikke forekommer relativt almindelige, jo mindre har de lyst til at handle med dem. De foretrækker generelt så ordentlige forhold for handlen som muligt, og lægger i deres beskrivelse at dem de handler med, vægt på at de forekommer flinke, søde eller ordentlige. Dette giver mig et indtryk af at det er nemmere for dem at ignorere den `grimmere´ og mere kriminelle side af deres handel og dem de handler med, hvis det ikke er for synligt eller tydeligt.

Et sådan forsøg på at polere ens handlinger ligger igen tæt op af det, som Sykes og Matza betegner som *Denial of injury*. Man forsøger at negligere eventuelle skader af ens handlinger, og derved gøre det nemmere at undskylde ens handlinger og lovbrud.

Mine informanter har da også på trods af kontakten med direkte kriminelle valgt alligevel at købe og tage kokain. Dette hænger, ifølge dem selv, sammen med det egoistiske i lysten til kokainen, hvilket jeg nu vil komme ind på.

Det egoistiske valg og billedet af en victimless crime:

Fælles for alle mine informanter, uanset om de lægger vægt på rusen, det sociale, negative perioder i deres liv, eller politiske holdninger, er, at de tager kokainen på grund af en personlig trang eller et personligt ønske. Det er altså med et egoistisk udgangspunkt, at valget om at tage kokainen træffes. Fortællingen lyder meget ens fra mine informanter. Freja uddyber, som nævnt i sidste afsnit, og fortæller at:

"Jeg har, jeg har haft nok i mig selv i det år. Det tror jeg virkelig... jeg var jo bare egoistisk, jeg har bare klaret min egen brandert og min egen weekend og det var min egen fritid... og hygget mig med mine venner, og så har jeg bare... jeg tror ikke, jeg lige har haft overskud til at tænke videre over tingene." (Freja, s. 17)

Denne mangel på refleksion eller manglende *non-instrumental tænkning* (Arendt, 1998) gør, at de ikke sætter deres handlinger i perspektiv, og det bliver derfor nemmere at handle mod det, der ved en mere generel overvejelse, er deres holdning til stoffer og det miljø der eksisterer omkring det. Som Emil forklarer:

"Fordi der er jo en efterspørgsel efter det her velbehag man søger, fordi det er igen et egocentrisk behov, og det sætter mange gange... Man sætter jo altid sig selv højere end alle andre... det er jo sådan et menneskeligt aspekt jo, ikke' å'." (Emil, s. 16)

Denne egoisme i beslutningen er med til at mindske (ikke fjerne) betydningen af, hvad andre måtte mene, og som flere af mine informanter beskriver, så anser de sig selv som selvstændige individer, som selv kan vurdere, hvad der godt og dårligt for dem. Kampagner om farligheden ved stoffer og skrækhistorier påvirker dem derfor ikke i tilstrækkelig grad, da de selv føler sig i stand til at vurdere farligheden. Som Freja beskriver:

"Lige nu, når man laver kampagner med stoffer, så er det jo altid med kroppen, altså det er jo altid: "Det hér, det gør det (stoffet), og det er bivirkningerne". Folk som mig dengang, de er jo skide lige glade med de dér bivirkninger Men hvis der var nogen, der have fortalt os eller i hvert fald givet os et los i røven, og havde fortalt os, at det altså ikke bare er vores kroppe, men det måske er en masse andre mennesker, det påvirker.." (Freja, s. 19)

Dette er også, hvad den tidligere forskningen har vist, og et punkt jeg vil komme ind på i videre refleksions-afsnittet (Sørensen J. K., 2003). For Benjamin er selvstændigheden særlig vigtig. Han beskriver at:

"...men så synes jeg også, at jeg som normalt menneske, der betaler skat og passer mine ting, betaler husleje, ikke er forgældet til op over begge ører og ikke render rundt nede på gaden og slår folk ned, og ikke bor på gaden og alle de her ting, eh... skulle være i min gode ret til at gøre, hvad der passer mig... Såfremt jeg ikke belaster det samfund, jeg bor i." (Benjamin s. 17)

Netop denne holdning omkring ikke at belaste det samfund man bor i (eller andre samfund og mennesker rundt om i verden), har jeg i mine interviews forsøgt at udfordre. Inden vi i interviewene kommer ind på mulige ofre for branchen, er der flere af mine informanter, der giver udtryk for en holdning om, at det at tage kokain er en relativt victimless crime. I det sidste citat af Freja beskriver hun netop hvordan, at hun så kokainen som potentielt farlig for sig selv, men ikke for andre. Denne opfattelse er også den, som Adam beskriver:

"Altså, jeg kan kun tale for mig selv. Jeg tror... jeg håber, at det er en victimless crime. Men ehh... jo mere man ligesom gransker i det, jo mere usandsynligt virker det, og så er det, at jeg har de der perioder, hvor jeg så ikke tager det." (Adam, s. 16)

Som Adam her anerkender, så må det betragtes som sandsynligt, at kokainbranchen generelt ikke er en victimless branche. Mine informanter giver da også udtryk for, at de anser det for sandsynligt, at branchen både i Danmark og i udlandet er meget voldelig og med ofre. Alligevel beskriver de fleste, inden at jeg spørger ind til emnet, at de betragter det at eksperimentere med stoffer, som enten en ret de har, og/eller at det er uskadeligt for andre end dem selv at tage kokain.

Da selve indtagelse og endda købet af kokainen heller ikke er skadelig for andre end dem selv, kan selve handlingen også betragtes som relativt uskyldig. Men betragter man købet og brugen af kokain som en nødvendig del af branchen generelt, og dermed en (muligvis utilsigtet) støtte og aktiv del af industrien, er det en anden historie, hvilket Adam også anerkender.

Det kan dog på grund af denne indirekte kobling være nemmere og mere nærliggende at neutralisere det forkerte i handlingen, hvilket igen leder til en *denial og injury* i Sykes' og Matza's forstand (Sykes & Matza, 1957). Mine informanter ser ikke noget intrinsisk eller *mala in se* forkert i handlingen i sig selv, og kan grundet den manglende *non-instrumentelle* tænkning i Arendts forstand, undgå at lave koblingen til de skader som brugen af kokain kan medføre for andre (Arendt, 1998). Dette vil jeg komme lidt nærmere ind på nu.

Det større billede:

Det større billede skal forstås som kokainbranchen generelt både i udlandet og herhjemme. Med tre lande i Sydamerika (Columbia, Peru og Bolivia) som står for tæt på 100% af verdens kokainproduktion (Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug, 2009, s. 60), dækker det større billede altså hele processen fra disse lande i Sydamerika og hele den knapt så direkte vej til de danske gader. De sidste 4 af mine informanter har jeg spurgt direkte til deres syn på deres rolle i dette overordnede supply-demand forhold.

2 aspekter af deres syn og tanker om det større billede forekom relativt gennemgående. For det første at Sydamerika er for langt væk, hvilket virker til at mindske deres engagement eller interesse i forholdene der. Det andet er, at menneskelige ofre og branchen generelt, i hvert fald ved nærmere refleksion, resonerer hos dem (jo tættere på Danmark og dem, jo mere resonerer det).

Camilla mener, at handlen med kriminelle påvirker hende mere end det større billede, og beskriver, hvorfor hun ikke føler, at det større billede påvirker hende i samme grad:

"Fordi det er for løst for mig og kunne... ja, det er for stort... og det er for voldsomt til at jeg egentlig kan helt danne mig en idé om det, tror jeg. Så virker det for... så jeg har det, jeg har det... en eller anden, men det er den er sådan... super-breaking-bad-agtige store ehh... et eller andet, og det virker bare spændende, og så skal jeg ikke tænke sådan, vel... så det... (griner) Det er fordi jeg tænker mærkeligt, så det kan jeg ikke..." (Camilla, s. 24)

Camilla tænker nu ikke så meget anderledes end mine andre informanter. Det virker svært for mine informanter, at koble det der foregår langt væk (f.eks. Sydamerika), med deres brug af kokain til en fest eller på en bytur. Denne sammenhæng bliver meget løs og det netværk som kokainen er en del af, forekommer meget stor og uoverskuelig for dem. Samtidig er den information som mine informanter har modtaget omkring dette netværk, enten meget faktuelle tal eller fortællinger fra en fiktionsserie. For Adam var det faktisk en sådan fiktionsserie, som i en periode fik ham til at holde sig fra kokainen. Han fortæller her om hvorfor han begyndte igen, og hvorfor den kriminelle branche ikke længere stoppede hans brug af kokain:

"jeg har så valgt at vende det blinde øje til... ultimativt fordi jeg fortsat gør det... Men der var en periode, hvor jeg ikke gjorde det... i hvert fald i en 3-4 mdr..... af samme grund. (...)

Det var især efter at "Narcos" skulle komme ud... (...)

Ja, den der netflix-serie – gode serie - som handler om Pablo Escobar i gamle dage, og man ligesom får indblik i... eller får genopfrisket de historier... det fik mig til ligesom at undersøge lidt nærmere omkring... ehh... hvor det stammer fra, og hvordan det blev produceret... Jeg tror, der er mange, der ikke har et særlig godt liv, især i Syd- og Mellemamerika for at få det her stof eksporteret til hele verden, inklusiv Danmark." (Adam, s. 13-14)

For Adam var det altså en serie, om en tidligere leder i et kokain-kartel, som i en periode, fik ham til, af moralske årsager at fravælge kokainen. Det som serien i Adams tilfælde gjorde, var altså at forbinde de valg, han traf, med en verden som han i sit liv ellers ikke har andre forbindelser med, og hvis værdier han ikke selv kan stå inde for. I Arendt forstand kan man derfor sige, at serien i en periode har fået ham til at reflektere ved en *non-instrumentel tænkning*, og at dette har fået ham til at indse en forbindelse, som han ellers han undladt at lave (Arendt, 1998). I de perioder hvor han tager kokain, vælger han altså at 'vende det blinde øje til', som han kalder det. Han uddyber ikke, om han i en tilbudssituationen vælger at sige nej til kokainen, eller om han undgår at komme i en

situation, hvor han skal træffe valget. Men vælger han i tilbudssituationen ikke at tage kokainen, er der i Wikströms terminologi tale om en udførelse af *self-control* i selve *process of choice* (Wikström, 2012). Er der derimod tale om, at han undgår situationen (hvilket jeg tolker det som), er der tale om generel (om end midlertidig) ændring i Adams *personal moral rules*. Hans *moral emotions* omkring det forkerte ved at tage kokain og den *temptation* det er at tage det, bliver vægtet mod hinanden. Serien har dermed øget Adams *guilt*, hvilket i en periode har styrket hans *moral rules* nok til at overkomme den givne *temptation* (Wikström, 2012).

Selvom Adam er den eneste af mine informanter, der på den måde har fravalgt kokainen i perioder på grund af moralske overvejelser, så har alle mine informanter givet udtryk for, at større information og fokus på de menneskelige omkostninger i branchen, ville få dem til at genoverveje deres brug af kokain.

Freja beskriver flere gange i løbet af interviewet, hvor flov hun i dag er, og at hun mener, at informationerne har været rettet forkert:

"Men jeg tror den største effekt, det ville være at informere om menneskerne, de uskyldige. (...)

Ja. Jeg tror, at man sådan skal appellere til folks empati i stedet for at fortælle dem, at de bare kommer i fængsel." (Freja, s. 20-21)

Og Emil, som ellers er lidt mere kynisk i sin tilgang end de andre informanter, udtrykker at bedre information ville have holdt ham helt fra at tage det:

"Ja, jeg tror det sidste der... effekterne af... følgervirkningerne af det dér narko-kartel kriminalitet – visheden af det, ville nok have været væsentligt afgørende for mit valg på daværende tidspunkt."

(Emil, s. 19)

Det lader altså til, ud fra det mine informanter fortæller, at kan man gøre op med Sykes og Matzas *denial of injury*, og informere i tilstrækkelig grad om de skader, som kokain branchen kan forvolde på andre mennesker, så er der brugere, der vil tage deres brug af kokain op til genovervejelse.

Opsamling på Del II:

Hvordan er det så, at mine informanter forholder sig til det kriminelle aspekt af deres handlinger, og hvorfor har det ikke tilstrækkelig indflydelse til at afholde dem fra at tage kokainen?

Det er for det første tydeligt, at det at bryde loven ikke påvirker dem. Mine informanter har en pragmatisk tilgang til loven, og de mener, at de som rationelle individer selv kan vurdere lovens maksime. De vurderer derfor, at loven ikke er tiltænkt dem, og at det derfor er tilforladeligt at bryde den. For nogle kan loven endda forekomme formynderisk på en måde, som provokerer deres status som selvstændige individer, og derfor fremprovokerer en modreaktion.

I beskrivelsen af den direkte handel med kriminelle laver mine informanter et skel imellem dem, de møder ved handlen og narkotikasælgere generelt. De beskriver, dem de møder som flinke og har en forhåbning om, at de er 'ordentlige'. Samtidig tager de skarp afstand fra det kriminelle miljø og de mennesker som agerer i det. Det giver et indtryk af, at de (bevidst eller ubevidst) ikke ser de mennesker, der kommer kørende med stoffet som forbundet til den kriminelle verden. De vil gerne købe fra folk eller steder, som optræder så almindelige og pæne som muligt, men de anerkender i et vidst omfang, at det er for nemmere, at kunne ignorere den 'grimme' del af branchen. Dette hænger på mange måder både sammen med det egoistiske aspekt af kokainbrugen og Hannah Arendt begreb om *non-instrumentel tænkning*. Mine informanter beskriver at der i beslutningen om at tage kokain, hovedsagelig er fokus på dem selv, og den fest eller bytur de har. Det er en situation præget af lyst og behov, hvilket gør, at moralske overvejelser bliver tilsidesat. Det er dermed heller ikke i denne situation at den *non-instrumentelle tænkning* opstår. Flere af informanterne har dannet et billede af deres kriminelle handling som en *victimless crime*, og kan derfor neutralisere eventuelle følelser af *guilt*, ved det som Sykes og Matza kalder *denial of injury*.

Dette medfører også, at deres rolle som kunde i et større netværk af organiseret kriminalitet, bliver for abstrakt. De danner ikke en forbindelse mellem det stof, som de indtager på aftenen, og den narkotikaindustri som de alle tager afstand fra. Dog udtrykker de alle, at hvis de havde en større indsigt i, hvordan deres valg om at tage kokain hænger sammen med det voldelige og fatale i branchen, ville dette have en stor indflydelse på deres valg.

Konklusion:

Der er ikke noget unikt ved mine informanter som gør dem særligt tilbøjelige til at tage kokain. Formålet med at vælge så 'almindelige' mennesker som muligt, var blandt andet, at det lige så godt kunne være dig eller mig.

Ud fra denne undersøgelse, er det mest afgørende punkt, i spørgsmålet om hvorfor en 'almindelig' person vælger at tage kokain, altså om du møder nogen, som kan ændre ved dine *definitions* i forholdet til kokain. Freja er det tydeligste eksempel på dette. Hun gik fra at være stærkt imod stoffer til næsten at blive misbruger. Som Wikström også pointerer, så ligger det mest afgørende punkt for, om en kriminel handling finder sted, allerede der hvor det bliver en reel handlemulighed (*action alternative*). Det bliver først et reelt *action alternative*, når der opstår en motivation og det moralske filter er passeret, altså når dine *moral rules* ikke er i konflikt med omgivelsernes *moral norms*. Det handler derfor om den situation, du kommer i, og dine moralske holdninger over for den kriminelle handling.

Om du derfra bliver en rekreationel bruger, afhænger af din sociale omgangskreds, din personlige oplevelse af stoffer, og mere lavpraktisk om du kan få fat i det stof du efterspørger. Det, at kokainen er blevet mere udbredt, gør, at du har større sandsynlighed for at møde nogen, der kan rykke ved dine *definitions*, større sandsynlighed for at kende nogen, du kan lide at tage det med og en større sandsynlighed for at du kan få fat i det. En rekreationel bruger vil bruge relativt få ressourcer på at skaffe det (i forhold til en misbruger), og hvis det ikke lykkes, er der ikke noget at gøre ved det. Derfor er mængden af kokain i omløb helt afgørende, hvilket muligvis er en ond cirkel (en tautologi som Akers selv tager op (Akers, 1994, s. 147)).

Der er for mig at se heller ikke noget unikt i mine informanters forhold til loven. Den type af rationale, som mine informanter udtrykker, er der mange der foretager i dagligdagen. For eksempel i forbindelse med, at dreje til højre for rødt lys på en cykel, eller som mine informanter nævner, køre for stærkt på motorvejen. På samme måde har de fleste af os formodentlig også evnen til at abstrahere fra et kort møde med en sælger. Mine informanter har ikke en særlig evne til at undgå *non-instrumentel tænkning* eller at opstille en *denial of injury*. Der er ikke nogen grund til at tro, at flertallet af os andre skulle være anderledes på disse punkter.

Dette leder mig derfor til den konklusion, at de centrale faktorer for om en 'almindelig' person bliver rekreativ bruger af kokain, for det første er, om der eksisterer en indledende *motivation*, altså om personen får dannet *definitions* som er favorable over for at tage kokain, og for det andet, om der bliver dannet et grundlag for videre brug (sociale relationer, oplevelse af rusen og tilgængeligheden). Det er derefter muligt, at opstille neutraliserende argumenter over for den omgang man har med kriminelle miljøer, og ved at undgå *non-instrumentel tænkning*, kan man isolere konsekvenserne af ens kokainbrug til kun at dække ens egen krop. Der er ikke ensbetydende med at alle har lige nemt ved at se bort fra det kriminelle perspektiv, men der lader til at være nogle universelle metoder, som gør det lettere.

Hvor let eller svært det er at påvirke *definitions* og moralske holdninger til kokain, må være op til en anden undersøgelse at determinere, men mine informanter gav en hentydning til hvordan både nuværende og kommende rekreative brugere kan påvirkes. Hvis man forbinde det brutale og voldelige miljø som kokainen er forbundet med, til det at tage kokain til en fest, er man langt. Som mine informanter påpeger, så ved folk godt, hvad der er sundt og usundt, og den rekreative bruger vil, som mine informanter, mene at de kan styre det. Derudover kan der være en modreaktion på det moraliserende. Det handler altså om at undgå at det bliver et *action alternative*. Som nævnt er informationen angående kokain i dag rettet mod det farlige og det ulovlige aspekt. Skal man tro mine informanter, så har påvirkningen for andre mennesker af de valg man træffer, langt større betydning. Selv rekreative kokainbrugere har ikke lyst til at støtte den slags branche, og derfor forekommer større information på dette område som det potentielt mest indflydelsesrige argument.

Videre refleksion:

Der er rigtig mange aspekter af den rekreative brug af kokain. Der er mange, som jeg slet ikke har bragt på banen i forbindelse med mine interviews. Der er dog også en række aspekter, som jeg egentlig har fået en del empiri på, men som der ikke har været tid og plads til i min opgave, som jeg gerne vil uddybe. Jeg vil derfor kort komme ind på vinkler, som jeg ikke har været så meget omkring, samt uddybe mit argument om større information i forholdet mellem kokain og den voldelige branche.

Normaliseringen hænger i høj grad sammen med tilgængeligheden (accessibility), som jeg var inde på i analysen. Parker, Williams og Aldridge udgav i 2002 resultatet af deres North West England Longitudinal Study i udgivelsen *The Normalization of 'Sensible' Recreational Drug Use*. I konklusionen kommer de frem til at:

"The new evidence from this longitudinal study supports the notion that 'sensible' recreational drug use is continuing to be gradually further accommodated into the lifestyles of ordinary young Britons. In line with the national picture the availability and accessibility of illicit drugs continues to increase in the new decade, with a wider range of substances, particularly cocaine, becoming easily available." (Parker, Williams, & Aldridge, 2002, s. 959)

Og:

"The rise in cocaine use was predicted several years ago, yet there is very little official and impartial information being transmitted to warn new users" (Parker, Williams, & Aldridge, 2002, s. 961)

Normaliserings debatten er blevet taget op i forskellige sammenhænge (se særligt (Manning, 2013)), og den er for mig at se meget relevant. Jo større en normalisering, jo flere vil som nævnt kunne blive introduceret til det gennem venner og bekendte, og jo sværere vil det være at appellere til sammenhængen mellem kokainbrug og en voldelig branche (med andre ord det vil blive nemmere at undskylde sit brug med at "alle gør det jo"). Det vil formodentlig skabe et større udbud og dermed en større tilgængelighed, og i det hele taget kan det blive en ond cirkel. Der er muligvis en naturlig grænse for, hvor udbredt det kan blive, men under alle omstændigheder er en større normalisering ikke ønskværdig.

Tæt forbundet til normaliseringen er det andet aspekt, som jeg ikke har berørt i opgaven - nemlig stigmatisering. Mine informanter fortæller, at de generelt havde et billede af, at det var nogle taberagtige eller ikke inspirerende mennesker, som tog kokain, men at dette billede blev ændret, i takt med at de oplevede alle mulige mennesker i deres omgangskreds der tog det. Normaliseringen har altså ændret på den stereotype forestilling, som mine informanter havde, hvilket har været medvirkende til at åbne for muligheden for at tage kokain. Stigmatisering kan være en kraftig form for social kontrol, som kan være adfærdsændrende i både den ene og den anden retning. Derfor ser jeg det som vigtigt, at man forsøger at opretholde et billede af, at det er u-sejt at tage kokain. En måde at gøre dette på, kunne være at sætte fokus på dem, det går ud over, og derfor skabe et billede af en usympatisk person der lader andre lide for sit behov (det er naturligvis sat lidt på spidsen). Desværre ser udviklingen ikke til at gå denne vej, og som Parker skriver i sin rapport:

“The research has also importantly revealed that non-users and ex-triers are highly tolerant of the use of drugs recreationally and many attitudes displayed are remarkably accommodating.” (Parkin, 2015)

Stigmatiseringen ser jeg som en bred vinkel på den rekreative kokainbrug, som godt kunne tåle yderligere belysning.

Som jeg kommer ind på afslutningsvist i konklusionen, så kan forebyggelsen, ud fra den information mine informanter er kommet med, muligvis forbedres. Den type af forebyggelse der foregår i dag er, som det fremgår af sundhedsstyrelsens 4 typer indsatser i forebyggelsespakkerne, fokuseret på en universel kommunal rammesætning, information og identifikation af fremtidige brugere (Sundhedsstyrelsen, 2014), hvilket ud fra mine informanters udsagn, ikke er en effektiv måde at nå særligt den rekreative bruger. De er enige i, at den informationsorienterede forebyggelse, er den type af forebyggelse med størst sandsynlighed for at påvirke mine informanter. Men denne information er ofte bygget på argumenter baseret på logos og med risikoen ved stoffet i fokus. Som center for rusmiddelforskning rapport helt tilbage fra 2003 påpeger, så er denne information ofte baseret på statistisk forskning, der identificerer risikogrupper og giver et statistisk indblik i farligheden. Men som rapporten påpeger:

"Sådanne risikogrupper repræsenterer imidlertid ikke nødvendigvis rekreative stofbrugeres risikovurdering. Rekreative stofbrugere har (jf. Kaufert 1993) en subjektiv og erfaringsbaseret risikovurdering." (Sørensen J. K., 2003, s. 77)

Som min analyse og konklusion også indikerer, så ville en information med større fokus på patos muligvis have en større effekt. Det egoistiske valg kan muligvis udfordres af normer og moral, som kan fjerne fokus fra det umiddelbare behov eller lyst til en afvisende tilgang over for kokainen og den verden, det handles i. Det er i min optik nødvendigt med en udvidelse af den nuværende informationsform, så den ud over at informere om risiko for brugeren, også informerer om de konsekvenser, som brugen af kokain har rundt om i verden og i Danmark.

Det skal understreges, at dette ville være initiativer rettet mod den rekreative bruger og ikke misbrugeren.

Litteraturliste:

<http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/waste-water-analysis>

(EMCDDA), D. E. (2016). *Europæisk narkotikarapport - Tendenser og udvikling*. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

Akers, R. L. (1994). A Social Learning Theory of Crime. I F. T. Cullen, R. Agnew, & P. Wilcox, *Criminological Theory: Past to Present* (s. 140-153). New York: Oxford University Press.

Arendt, H. (1998). *Om vold, tænkning og moral, oversat af Per Borch og Karen Dinesen*. Det lille forlag.

Balvig, F. (2015). *Kriminalitetsudviklingen*. København V: Det Kriminalpræventive Råd.

Becker, H. S. (1963). *Outsiders - Studies in the Sociology of Deviance*. New York: The Free Press.

Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcox, P. (2014). *Criminological Theory: Past to Present*. New York: Oxford University Press.

Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug. (2009). *Narkotikasituationen i Europa - Årsberetning 2009*. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

Downes, D., & Paul, R. (2011). *Understanding Deviance*. New York: Oxford University Press.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet. (Maj 2010). *Redegørelse fra ekspertpanelet om kokainmisbrug*. Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Kruuse, E. (2013). *Kvalitative forskningsmetoder - i psykologi og beslægtede fag*. Viborg: Dansk Psykologisk Forlag.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview - Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.

Manning, P. (2013). *Drugs and Popular Culture - Drugs, media and identity in contemporary society*. New York : Routledge.

Mason, J. (2002). *Qualitative Researching*. London: SAGE Publications Ltd.

Parker, H., Williams, L., & Aldridge, J. (2002). The Normalization of 'Sensible' Recreational Drug Use. *Sociology, Volume 36* , 941-964.

Parkin, K. (2015). *To what extent has recreational drug use become normalised amongst young adults in contemporary society?* Newcastle: Internet Journal of Criminology - Northumbria University.

Sundhedsstyrelsen. (2014). *Narkotikasituaitonen i Danmark 2014*. København: Sundhedsstyrelsen.

- Sundhedstyrrelsen. *Stofinfo*. Hentet fra www.stofinfo.sst.dk:
<http://stofinfo.sst.dk/Foraeldre/Lovgivning.aspx>
- Sykes, G. M., & Matza, D. (December 1957). Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency. *American Sociological Review*, Vol 22, No. 6, s. 664-670.
- Sørensen, A.-S. (2001). *Medicineret Socialitet - En sociologisk analyse af rekreativt brug af ecstasy blandt ressourcestærke unge*. København: Sociologisk Institut - Københavns Universitet.
- Sørensen, J. K. (2003). *Unge rekreative stofbrug og risikovurdering*. Århus: Center for Rusmiddelforskning - Aarhus Universitet.
- UNODC. (2013). *Global Study on Homicide - Trends, Contexts, Data*. Wien: United Nations Office on Drugs and Crime.
- Vejby, S. (2.-9.. November 2015). *www.dr.dk*. Hentet fra www.dr.dk/tv/se/kokainens-pris/kokainens-pris-1-6: <https://www.dr.dk/tv/se/kokainens-pris/kokainens-pris-1-6>
- Wikström, P.-O. H. (2012). *Breaking Rules: The Social and Situational Dynamics of Young People's Urban Crime*. OUP Oxford.
- www.retsinformation.dk*. Hentet fra
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=137169#K5>

